[...]ронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

45-дахи жэлээ гарана.

[Б]уряад Үнэн

№ 86 (11684)
1968 оной апрелиин 11, четверг
сэн 2 мүнгэн

[...] Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[С]оветскэ Союзай Коммунис партиин [Це]нтральна Комитедэй Пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

[...] Центральна Комитедэй ээлжээ[...] 1968 оной апрелиин 9-дэ нээгдээ. [...]рондын байдалай шухала асуу[...]хай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөе [...]та жагсаалтай болгохын түлөө [тэ]мсэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ элидхэлые Пленум сонособо.

КПСС-эй Московско горкомой нэгэдэхи секретарь В. В. ГРИШИН, Украинын компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. ШЕЛЕСТ, КПСС-эй Хабаровска крайкомой нэгэдэхи секретарь А. П. ШИТИКОВ, Казахстанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. КУНАЕВ, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь В. С. ТОЛСТИКОВ, Грузиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. П. МЖАВАНАДЗЕ гэгшэд элидхэл тушаа үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

[Сабш]алангаа бодото эзэтэй болгоёл

[...]й һаһа сагтаа оро[...]за, уһалаагүйшье [...]сабшалангай ногоон [...]ургашаха шэнгеэр [...]. Энэмнай тон [...] юм.

[...]гшэ жэлдэ Зэ[...] колхоз, совхозуу[д...] [һ]айжаруулха, урга[...]уулхэ хүдэлмэри [...] бүриһөө дунда [...]нер үбһэ заяан[...] һэн.

[Эрх]ирэгэй совхозые [...]эхи сабшалан [...] хүрьһэтэй, ха[...]гэшэ. Тэрэние [...] уһалаа, үтэг[...]ыень һайжа[...] хээгүй һаа, [...] элбэгээр урга[...]сагай уларилай [...] һайн бэшэ [...]. Эрхирэгэй сов[...]шалангай гектар [...]гээр 12,7 цент[...]. Тиихэдэ эндэхи [...] Ц.-Д. Очиржапов, [...] Д. Дашиева, С. [...]митов гэгшэд [са]бшалан дээрэһээ [...]—38,5 центнер [...]яаһан байна. [...] зундөө урга[...] хүсэ шадалаа [...]эл шадабаряа [...] ашаар үбһэ [...]ргуулаа бшуу.

[...]шэ бэрхэ луго[...] Нимаевич Очир[...]шэл ехэ һонир[...] Очиржапов сугтаа [...]-Нима Бабаевич [...]хөөулан нёдон[...] га бүриһөө 23 [...] түсэбтэй аад, [...]тнер үбһэ ху[...]рэгэй совхозой га[...] ургаса ургуулхань [...] бэшэ. Жэшээнь, [...]-Хорой гэжэ [...] совхозой ондоо [...]адаг сабшалан[...]гагүй, үлүү ехэ [...]ье бэшэ.

[...]рай үбһэ ногооной [...] абажа шадаһа[...]ань» юуб гэхэдэ, [...]алан һайжаруул[...] бүхы хэмжээ[...]тань дүүрэнээр [...]. Газартаа наг [...]ьна үтэжүүлгэ [...] зундаа һайнаар [...]

[...]ы бүхэндэ уһа[...]. Мүнөө кол[...]нимай хамта 11 [...] уһалагдаха ёһотой юм. Нёдондо уһалагдадаг газарһаа гектарай 10,3 центнер үбһэн абтаа. Хуурай добо газарһаа га бүриин миил 3,4 центнер үбһэн гараһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, уһалхын хажуугаар агротехническэ бусад онол арга хэрэглэхэдэ сабшалангай ургаса гурба дахин дээшэлнэ. Харин түрүү луговодуул тэрээнһээ арба дахин ехэ үбһэ абана ха юм. Тиимэһээ мүнөө уһалагдадаг газарһаа абажа байһан ургасамнай үшөөл ахир бага гэжэ тоолохо ёһотойбди.

Теэд сабшалангай, илангаяа уһалагдадаг газарай ургаса эрид дээшэлүүлхын тула юу хэхэ болонобибди?

Манай эндэхи гол горход хабар, зунай сагта ехэнхидээ уһаар хоморшог байдаг гээшэ. Энээние хараада абажа, түрүү луговодууд үбэлдөө гол горход дээрэ тошо ехээр халяажа, хабар, зунай эхээр тэрэнэйнгээ хайлахада, уһаарнь газараа ундалуулдаг. Дээрэ дурсагдаһан бэрхэ луговод Ц.-Д. Очиржапов май һарада, газарай хүрьһэнэй доошоо 10 сантиметр гэдээд байхада түрүүшын уһалалга хэхэдэ һайн гэжэ тоолодог. Тэрэнэй даадаг сабшалангай үрэжэлтэй хүрьһэниинь тиимэшье зузаан бэшэ, 20—30 сантиметр, доро жэжэ хайр шулуутай. Тиимэһээ уһа ехэ шэнгээсэгүй, гектар газартал 400 кубометр уһан хүрэдэг. Түрүүшынхээ уһалха үедэ газарай доро үшөө хүйтэн, уһанайнь доошоо ехэ шэнгэхэгүй байһаниие хараада абажа, энэ луговод горхонһоо холо байһан сабшалангаа түрүүн ундалуулжа захалдаг. Тиихэдэнь уһан ханаабаар урдахадаа доошоо шэнгэжэ хоропогүй бшуу. Хэрбээ хүрьһэнэйнь ехээр гэдэшэһэн байгаа һаань, уһан ханаабаар урдажа, холын сабшалан хүрэжэ ошотороо доошоо шэнгэшэхэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ ехэ хэрэглэгдэнэ. Нёдондо аймаг дотор сабшалан дээрэ 3700 центнер минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Гэхэтэй хамта нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжо үшөөл гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй гээшэ. Олонхи колхоз, совхоздо тэрэнэйнь нилээд ехэ хуби эзэгүй, саг үргэлжэ хүдэлхэ звенонуудта даалгагданагүй. Тэрэшэлэн сабшалан дээрэ гансал хабартаа, зундаа бага зэргэ хүдэлмэри хэгдээ нэрэтэй болоод лэ, бэшэ тээнь орхигдошоно ха юм. Эндэ хүдэлхөөр табигдаһан хүнүүдшье ехэнхидээ дүй дүршэлгүй байдаг. Мүн наг шэбхэ шэрэхэдээшье зариман хаана ямар газарта хэды шэнээн гаргахаб гэжэ мэдэнгүй, миил дайралдахысаань алхадаг. Тиигэхэгүй, харин сабшалан дээрэхи бүхы хүдэлмэриие саг үргэлжэ нэгэл тусхай звено, отряд хэхэ ёһотой. Шэбхэ гаргаха, уһалха гэхэ мэтэ хүдэлмэриие ондо ондоо зон хэхэдээ алдуу эндүү гаргана, хайша хэрэгээр бүтээнэ ха юм. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ургасын түлөө харюусанагүй бшуу.

Үнэндөө сабшалан дээрэ хэхэ хүдэлмэри тон ехэ. Тэрэниие миил 2—3 һара соо бүтээхэ аргагүй. Анхарха, хараха эзэгүй байһан дээрэһээ нилээд ехэ газар боролжо бургааһанда дарагдажа, уһа намаг боложо байна. Эрхирэгэй совхоздо, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо тиимэ газар ехэ болошонхой. Тэндэһээнь нэгэшье центнер үбһэн абтанагүй. Хэрбээ хэрэгтэй бүхы хүдэлмэри хээд байгаа һаа, энэ газарай ургаса дээшэлүүлхэ арга бии. Энэмнай уһа нуур, гол горхоной эрьедэ, хүрьһэшье һайнтай газар болоно. Жэшээлхэдэ, Ташалангай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо горитойхон газарта бургааһа боролжо, болдог солдог ургашаһан байгаа. Тэрэниинь сэбэрлээд байхадань, мүнөө тэндэһээ гектарай 27 центнер хүрэтэр үбһэн абтана.

Манай эндэ луговодуудай ажалай түлөөһэн зүбөөр табигданхай гэхын аргагүй. Мүнөө луговодуулнай ургуулһан үбһэнэйнгөө хэмжээгээр бэшэ, миил хэһэн ажалайнгаа зэргээр түлөөһэ абана. Энэмнай тэдэниие үндэр ургасын түлөө бодотоор урмашуулнагүй ха юм. Саашадаа луговодуудай ажалай түлөөһэ абаһан ургасынь зэргээр үгэдэг болохо, нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ тухай бодомжолхо саг ерээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахы бүхэндэ саг үргэлжэ хүдэлхэ луговодуудай звенонуудые эмхидхэхэ, газар даалгажа үгэхэ, үбһэ абаха түсэб даабариинь табижа үгэхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Нэгэшье гектар сабшалан эзэгүй орхихогүй, мүн тэрэнээ хэдэхэн луговод-үбгэдүүдтэ найдаад һуухагүй, техникэ зэмсэгтэй звено, отрядуудые олоор эмхидхэхэ болонобди.

С. БАДМАЕВ.
Загарайн аймагай уһалуурнин системын управлениин начальник.

ГҮН ЕХЭ БАЯСХАЛАН

Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн замбуулин худар ниидэжэ гараһан, СССР-эй алдарта лётчик-космонавт, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Советскэ Союзай Герой полковник Ю. А. Гагарин, авиационно частиин командир, Советскэ Союзай Герой, инженер-полковник В. С. Серегин гэгшэдэй туршалгын ниидэлгэ хэхэ үедөө усалда орожо наһа бараһантайнь дашарамдуулан шаналал гашуудалаа мэдүүлһэн бүхы партийна, совет, олониитын эмхинүүдтэ, предприятинуудай, колхозуудай, совхозуудай, эмхи зургаануудай коллективүүдтэ, Советскэ Союзай гражданинуудта, тэрэшэлэн аха дүү марксистско-ленинскэ партинуудай центральна комитедүүдтэ, социалис болон бусад хани барисаата оронуудай правительствануудта, гүрэнэй, сэрэгэй ажал ябуулагшадта, дипломатическа эмхинүүдтэ, хари гүрэнүүдэй гражданинуудта КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баясхалан хүргэнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.**

ҮБҺЭН ЮУНДЭ ҮНЭТЭЙБ?

Шаралдай нютагай «Забайкалец» колхоз адууһа мал олочтой, томохон ажахы юм. Гансахан үнеэдынь 860 гаран толгой болонхой.

Хэнэйшье мэдэһээр, бүхы адууһа малһаа һү, мяха, нооһо болон бусад продукци ехээр, хямда сэнтэйгээр абахын тула үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ энэ колхоздо сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, һайн шанартай үбһэ, зелёнко, силос элбэг бэлэдхэдэг болохо талаар бага бэшэ оролдолго гаргадаг байна.

Тус ажахыда бүхыдөө 1139 гектар сабшалан бии, тэрэнэйнь 945 гектар уһалууриин газар. Нёдондо колхозойхид бүхы сабшалан дээрэһээ гектарай 13,5 центнер ургаса абажа, хамтадаа 17,6 мянган центнер үбһэ хуряагаад, түсэбөө дүүргээ юм.

Гэхэтэй хамта, нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлжэ, адууһа малаа үбһэ тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангаха асуудалые үшөөл хүсэд шиидхэжэ шаданагүй. Һайн шанартай үбһэ тэжээлээр дуталдаһанһаа боложо, үхэр малайнь, илангаяа үнеэдэйнь һү шэмэ биратай дээшэлнэгүй. Үбһэ тэжээлынь гаргаша ехэтэй, үнэтэй болоно. Тэрэнһээ уламжалан, абтаһан мяха, һүнэйнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэншье ехэ байна. Тингэжэ нёдондо һаалиинь бүхы гурбан фермэ аяар 70,6 мянган түхэригэй гарза гайда ороо бшуу.

Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, үбһэниинь хэтэрхы үнэтэй болоно. Жэшээнь, эндэ абтаһан центнер үбһэнэйнь өөрынь үнэ сэн 2 түхэриг 40 мүнгэтэ байха аад, 3 түхэриг 40 мүнгэтэ болоо.

Колхоз үбһэ сабшажа абаха түсэбөө дүүргээшье һаа, зарим сабшалан дээрэһээ ахир бага ургаса абаа. Илангаяа ёһоор сабшагдадаггүй болдог, бургааһанда дарагдашаһан, уһан намаг болошоһон газар үшөөл ехэ. Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, энэ колхоздо сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри һанаанда хүрэмэ һайнаар хэгдэнэгүй гээшэ. Үнэндөө бодото оролдолго гаргаад, зохихо хүдэлмэри хээд байгаа һаа, тэдэ муу ургасатай сабшалан һайжаруулха арга боломжо гүйсэд бии. Энэ колхоздо гурбан жэлэй саада тээ болдог болоһон, муу хүрьһэтэй, мүртэй үбһэ ногоонойшье ургадаггүй 94 га газар хахалжа элдүүрилээд, хойто жэлынь тэндээ зелёнко таряа һэн. Гурбадахи жэлынь олон жэлэй ногоо таряад, аммиагай селитрэ, аммиагай уһан гэхэ мэтэ үтэгжүүлгэ оруулһан, хоёр дахин уһалһан байна. Тэрэнэйнь ашаар нёдондо тэндэһээ гектарай 22 центнер үбһэн абтаа. Мүн Тайшиха гэжэ газарта 90 га сабшалан дээрэһээ урдань гектарай оройдоол зургаа-долоон центнер үбһэн хуряагдадаг бэлэй. Нёдондо хабар тэндээ дээгүүрнь борнойлжо, диск шэрэжэ хүрьһыень һайжаруулаад, үтэгжүүлжэ, ногоо таряа. Тэрэнэйнь ашаар га бүриһөө 18,3 центнер ургаса абтаа юм.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, колхоздо нуга сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ арга боломжын нилээд ехэ байһаниие энэ жэшээ элитээр харуулна. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һарын туршада эндэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй.

В. ШИРДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг

БҮГЭДЫН ХЭРЭГ БОЛОХО ЁҺОТОЙ

КПСС-эй Буряадай обкомой пленум һаяхан боложо, республикын колхоз, совхозуудай сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, дэлгэрэнгы тогтоол батлан абаба. Манай хүдөөгэй ажахынуудта энэ асуудалай ямар ехэ удха шанартай байһые ойлгожо ядахаар бэшэ ааб даа.

Колхоз, совхозуудаймнай гол һалбари—мал ажал мүн. Теэд үбһэ тэжээлээр тэрэнэй хангагдасань үбэлэй үедэ арайхан гэжэ 50—55 процент болодог, тиихэдэ зарим ажахынууд зун, намартаашье малай тэжээлээр дуталдадаг байна. Энэ ушар болбол мал ажалые саашадань хүгжөөлгэдэ һаалта хэнэ, хохидол гарзын шалтагаан болонхой, малай үүлтэрые һайжаруулгада, ашаг шэмыень дээшэлүүлгэдэ һаад тойбо татана. Тиимэ дээрэһээ мал ажалые саашадань хүгжөөхэ талаар табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тула нэн түрүүн ниитын малые үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха шухала. Энэ хадаа колхоз, совхозуудай эгээл шухала, холын хараатай хэрэг, хойшолуулагдашагүй зорилго болоно.

Энэ зорилгые дүүргэхэ арга боломжо бии гү? Бии. Республикамнай хоёр миллионһоо үлүү гектар сабшалан, бэлшээриин газартай юм. Гансахан сабшалангай талмай 400 шахуу мянган гектар болодог. Зүгөөр энэ ехэ газар хэр ашагтайгаар хэрэглэгдэнэб гэбэл, тон бирагүй. Жэл бүри олон мянган гектар сабшалан хэрэглэмжэһээ гаража хаягдана. Жэшээнь, Хоринн аймагай ажахынууд 8,5 мянган гектар сабшалангые сабшангүй орхино. Зэдын, Загарайн, Баргажанай, Яруунын аймагуудта олон мянган гектар сабшалан хаягданхай. Энээнһээ гадна, сабшалангай ургаса тиимэ ехээр нэмэнэгүй. Һүүлэй 4 жэлэй туршада республика доторнай сабшалан һайжаруулха талаар нилээд ехэ хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэбэшье, үбһэ хуряалга гектарай 0,8 центнерээр нэмэжэ, 7,6 центнерһээ дээшэлнэгүй. Мүн уһалагдадаг сабшалан дээрэһээшье тон бага үбһэн хуряагдана. Энээнэй хойшолон гэхэдэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, жэшээлхэдэ, Яруунын аймагта 2 дахин, Хяагтын, Кабанскын аймагуудта—35—40 процентээр хороһон байха юм.

Эдэ дутагдалнуудые ойрын сагта усадхажа, сабшалан, бэлшээриин ургаса дээшэлүүлхэ, энээнэй ашаар ниитын адуу малые үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулгануудые КПСС-эй обкомой пленум хараалаа. Гэбэл, сабшалан, бэлшээриие ёһотой эзэдтэнь даалгажа, машина техникээр, хүдэлмэришэдөөр хангаха, ашагтай ажалай түлөө материальна урмашуулгын ёһо гуримые үргэнөөр хэрэглэхэ ба малай тэжээл бэлэдхэлгые, сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие хүдөө ажахын үйлэдбэриин шухала һалбари болгохо хэрэгтэй. Түхэреэн жэлэй туршада сабшалан дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэриие бэелүүлжэ байхын тула тусхай лугомелиоративна бригаданууд байгуулагдажа, агрономоор гү, али мелиоратор мэргэжэлтээр толгойлогдохо ёһотой. Тиимэ бригадануудай зэргэдэ механизированнэ отряд (6—8 тракторнуудтай), лугомелиоративна звенонууд оролсожо, харууһалха газараа, уһалууриин барилгануудые, машина техникые, морин унаагаа, хэхэ ажалайнгаа түсэб, даабари бэе дээрээ даажа абаха ушартай. Эдэнэр лэ сабшалан, бэлшээриин ёһотой эзэдынь боложо, үбһэ тэжээлэй баян ургаса абаха бүхы хүдэлмэриие холын хараатайгаар, һайн шанартайгаар бэелүүлхэ аргатайшье, эрмэлзэлгэтэйшье байха юм.

Гадна олон ажахын дүй дүршэлөөр, зарим ушарта холын сабшалан, бэлшээринүүдые хонишодой бригаданууд болон малай фермэнүүдтэ даалгажа үгэхэдэ болохо байна. Зүгөөр тэдэнэр сабшалан, бэлшээри һайжаруулха бүхы хүдэлмэриие эрдэм наукын заабариин ёһоор түгэс бэелүүлхэ уялгатай.

Луговодуудай ажалай түлөөһые гуримшуулха, материальна урмашуулгын хэмжээнүүдые хараалха гээшэ тон шухала хэрэг. Энээнһээ урда тээ энэ талаар ехэ дутагдал байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө Хүдөө ажахын министерство аймагуудай хүдөө ажахын органуудтай хамта ойрын сагта эндэ ушарһан дутагдалые зайсуулжа, ажалай эмхидхэлэй, түлөөһэнэй гурим дүрим зохёохоор уялгалагдаба.

Партиин обкомой пленум сабшалан, бэлшээри һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тухай заабари үгөө. Уһалууриин, намаг газар хатаалгын барилгануудые үргэнөөр хэхэ, шэнэ сабшалан, бэлшээри ашаглаха, тэдэниие модо, шулууһаа сэбэрлэхэ, хоёр-гурба дахин уһалха, үтэгжүүлхэ, олон жэлэй ногоо тариха болон үе үе болоод культуротехническэ хүдэлмэриие заатагүй бэелүүлхэ гээшэ колхоз, совхозуудай нэн түрүүнэй уялга болоно. Энэ хүдэлмэридэ зорюулагдаһан мүнгэ зөөриие зүбөөр, ашагтайгаар хэрэглэхэ шухала.

Колхоз, совхозуудай сабшалан, бэлшээриие эрид һайжаруулжа, тэдээн дээрэһээ ехэ үбһэ тэжээл жэл бүри абажа байха арга боломжо дүүрэн бии гэжэ мүн манай түрүү луговодуудай, оньһожоруулагдаһан бригадануудайшье ажал хэрэг гэршэлнэ. Хуушанай суута луговод Герасимов, тэрэнэй туһалагша Батышев сабшалан дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэриин гуримые зүбөөр сахижа, гектарай 25—32 центнер үбһэ алгадгүй абажа байдаг һэн. Мүнөөшье Хүдэриин совхозой луговодуудай звенонууд эдэ луговодуудай хүдэлмэриин дүршэлые хэрэглэн, баһал гектарай 25—35 центнер үбһэ хуряана. Мүн Бэшүүрэй совхозой, Хяагтын «Родина» колхозой, Эрхирэгэй совхозой болон бусад зарим ажахынуудай луговодууд үбһэ ногооной баян ургаса жэл бүри хуряана. Энээн дээрэһээ харахада, сабшалан һайжаруулха бүхы хүдэлмэриие нарин нягтаар, шанар һайнтайгаар хээд байбал, колхоз, совхоз бүхэн баян ургаса хуряажа, адуу малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлтэй байха арга боломжотой. Энэ арга боломжые гүйсэдөөр ашаглажа, ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха гээшэ хүдөөгэй партийна, ажахын органуудай шухалын шухала зорилго болоно.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ хүсэн—кадрнууд, сабшалан дээрэ хүдэлхэ хүнүүд мүн. Тэдэнэр урдаа табигдаһан зорилгоёо гүнзэгыгөөр ойлгохо, сабшалангай, бэлшээриин ургаса дээшэлүүлхэ онол аргыень һайнаар шудалха, хэрэглэхэ ёһотой. Илангаяа сабшалан һайжаруулха бригаданууддай бригадирнуудые, оньһожоруулагдаһан отрядуудай начальнигуудые шэлэн олохо хэрэгтэ, луговодуудай һуралсалда онсо анхаралтайгаар хандаха гээшэ ехэ удха шанартай юм. Энэ талаар партиин райкомууд, Хүдөө ажахын министерство, научна эмхи зургаанууд ехэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай.

Эдэ үдэрнүүдтэ КПСС-эй райкомуудай пленумүүд үнгэржэ, ниитын малые үбһэ тэжээлээр хангаха асуудал зүбшэн хэлсэгдээд, тодорхой хэмжээнүүд абтаһан байна. Гэбэшье мүнөө республика дотор үнгэргэгдэжэ байһан сабшалан һайжаруулха хоёр һарын дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, энэ хэрэгтэ зарим газарта анхарал үшөөл һулаар хандуулагдаһан зандаа. Тиимэһээ колхоз, совхоз бүхэнэй бүхы коммунистнуудые, бүхы ажалшадые элсүүлжэ, сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хүдэлмэриие бүгэдын хэрэг болгохо ба ниитын малые үбһэ тэжээлээр жэл бүри гүйсэд хангажа байхын түлөө үргэн тэмсэл дэлгэрүүлхэ—иимэ дайшалхы зорилго партийна организацинуудай үмэнэ табигдана.

Эб найрамдалай хүгжэлтэ, дэбжэлтын хэрэг илан мандаха!

Негрнүүдэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ударидагша Мартин Лютер Кингын дурасхаалда

Мартин Лютер Кингын зэрлиг муухайгаар алагдаһантай дашарамдуулан ехээр дураа гутажа, шаналжа байһанаа совет олониитын түлөөлэгшэд мэдүүлнэ. Эб найрамдалай түлөө, США-гай негрнүүдэй граждан эрхын түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэ, дэлхэйн Нобелевско шангай лауреат, доктор Мартин Лютер Кингын дурасхаалда зорюулһан суглаан Хани барисаанай байшан соо апрелиин 9-дэ болоо.

Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. М. Чхиквадзе энэ суглаае нээжэ үгэ хэлэхэдээ, М. Л. Кинг эб найрамдалай түлөө эрэлхэг тэмсэлээрээ совет хүнүүдэй хүндэлэлдэ хүртөө гэжэ тэмдэглэбэ.

Суглаанда хабаадагшад түрүүлэгшын дурадхалаар минутын туршада дуугай байжа, элитэ ехэ тэмсэлшын дурасхаалые хүндэлэн ёһолоо.

Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедэй гэшүүн поэт Евгений Долматовский индэр дээрэ гараба. Эб найрамдал, хүнэй эрхэ хамгаалхын тула Кингын хэһэн һайн һайхан ажал ябуулга тухай хэлээ.

США-да политическэ үшөө нэгэ гэмтэ хэрэг хэгдэбэ. Энэ харата муухай хэрэгтэ расизм, хархис этэгээдүүд гэм зэмэтэй гэжэ дэлхэйн зон барандаа мэдэнэ гээд совет эхэнэрнүүдэй комитедэй гэшүүн философиин эрдэмэй доктор Е. Д. Мадржинская тэмдэглэбэ.

Америкын мэдээжэ журналист, публицист Джеймс Джексон митинг дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ. Мартин Лютер Кингын алуулһанда расизм, Америкын бүхы социальна байгуулалта зэмэтэй. Расизм капитализмһаа үг ундэһэтэй, энээгээр үүдхэгдэнхэй. Расизмаар дамжуулан, капитализм өөрынгөө байдал бэхижүүлхэ һэдэлгэ гаргана гэбэ.

Суглаанда хабаадагшад мэдүүлгын текст нэгэн һаналтайгаар баталан абаа. Мартин Лютер Кинг бүхы ами наһаяа эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ, доромжологдон дарлагдаһан хүнүүдэй зол жаргалтай ерээдүйн түлөө тэмсэлдэ зорюулаа гэжэ энэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Америкэдэхи политическэ гэмтэ этэгээдүүдэй зоргоороо аашалалга, американ империализмын эзэрхэг түримхэй аашанууд хоорондоо сэхэ холбоотой.

Вьетнамай, Корейн болон бусад арадуудай национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлые сэрэгэй хүсөөр дараха политикые США-гай эгээл хара хархис этэгээдүүд үүдхээ.

Бүхы дэлхэй дээрэхи хэдэн миллион үнэн сэхэ хүнүүд эб найрамдалай, арадуудые дарлалтаһаа сүлөөлхын, үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ байха гэжэ резолюци дотор хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Хоринн аймагай Анаагай совхозой луговод Цыбикжап Цынгуевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид 250 гектар нуга сабшалан үтэгжүүлжэ, гектарай дунда зэргээр 15—20 центнер һайн шанартай үбһэ хуряаха уялга абаһан юм. Мүнөө эдэнэр 200 тонно наг шэбхэ, 15 тонно минеральна үтэгжүүлгэ хадалан дээрээ гаргаһан байна.

Зураг дээрэ: луговод Цыбикжап Цынгуев.

Э. ФАДЕЕВЭЙ фото.

„Космос-211" дэгдээгдэбэ

ТАСС-ай мэдээсэл

«Космос-211» гэжэ хэмэл одон 1968 оной апрелиин 9-дэ Советскэ Союзһаа дэгдээгдэбэ.

Хэмэл одон иимэ параметрнүүдтэйгээр замбуулинай замда гаргагдаа: түрүүшээр дэлхэйе тойролгынь саг 102,5 минута, газарай нюрууһаа холодолгын саада захань—1574 километр болоно.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

«ГАЛ АЮУЛАЙ ҮЕДЭ ШЭН ЗОРИГ ГАРГАҺАНАЙНЬ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР М. Д. ЗОЛОТУХИНИИЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Гал аюулһаа үхибүүдые абарха үедөө эрэлхэг зориг гаргаһанайнь түлөө Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин 56-дахи замай машинна станциин механик Золотухин Михаил Дмитриевичые «Гал аюулай үедэ шэн зориг гаргаһанайнь түлөө» медаляар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ДОЛООДОХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ГУРБАДАХИ СЕССИ

ХҮДӨӨ НЮТАГУУДТА ГЭР БАЙРЫН БА КУЛЬТУРНО-АЖАҺУУДАЛ[АЙ] БАРИЛГА СААШАДАНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХ[АЙ]

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат Н. Б. ПИВОВАРОВАЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд!

Боложо байһан сессиин үзэмжэдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет «Хүдөө нютагуудта гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай барилга саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуудал табина.

Оронойнмнай экономическа хүгжэлтын амжалта хадаа хүдөө нютагуудта гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай барилгада улам ехэ анхарал хандуулха арга олгоно. Шэнэ барилгада гүрэмнай жэлһээ жэлдэ тон ехэ зөөри хэрэгсэл, мүнгэ һомолно. Мүнөө бэелүүлэгдэжэ байгаа шэнэ табан жэлэй түсэбөөр Росиин Федерациин ганса совхозуудта үнгэрһэн табан жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ мүнгэ байрын гэрнүүдэй, культурно-ажаһуудалай эмхинүүдэй барилгада үгтэхөөр хараалагданхай.

Хүдөө нютагтахи барилгын индустри бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ талаар нилээд хэмжээнүүд абтаа.

Манай республикын хүдөө нютагуудта гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай шэнэ барилга бодхохо талаар һүүлэй үедэ мүн лэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Имагтал үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада 200 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, 89 клуб, соёлой байшан, кинотеатр, 17,7 мянган үхибүүдэй һураха шэнэ һургуулинууд, 2600 хүүгэдэй һууритай үхибүүдэй саад, ясли, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха 13 комбинат, нийтын эдеэ хоолой 17 предприяти, 146 магазин болон культурно-ажаһуудалай бусад гэр байшангууд баригдаһан байна.

Һуурин тосхонууд бултадаа гэхээр электрын галтай, радиотой, телефонтой болонхой. Олохон хүдөө нютагуудай ажалшад телевизор харана.

Тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, уһаар хангаха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ.

Колхоз, совхозуудай үүсхэлээр, мүнгэн зөөреэр шэнэ барилгын улам үргэнөөр ябуулагдадаг боложо байһан үзэгдэл һайшаалтай. Энэ талаһаа Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Кабанскын аймагуудай ажалшад илангаяа һайн эдэбхи харуулна.

Жэшээ болгон, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозые (түрүүлэгшэнь депутат Ц. С. Семенов) абая. Тус колхоздо һүүлэй табан жэлэй туршада юрэнхы эрдэмэй 7 һургуули, һургуулинуудай дэргэдэ 175 үхибүүдэй байрладаг 2 интернат, хоёр клуб, почтын гэр, байрын хэдэн гэр болон бусад шэнэ барилга бодхогдоо. Эдэ бүхы барилгын диплэнхи хубинь колхозниигуудай өөһэдынь хүсөөр, артелиин мүнгэн зөөреэр баригдаһан байха юм.

Зэдын аймагай «Мир», Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта шэнэ барилга баһал муу бэшээр ябуулагдана.

Хүдөө нютагуудтахи барилгын зарим тэды һайн талынь тэмдэглэхэ зуураа, нүхэр Пивоваров энэ хадаа шиидхэгдээгүй байһан горитойхон хүдэлмэриин миил эхиниинь болоно гэжэ хэлэбэ. Ажахын, соёл культурын талаар ерээдүйн хүгжэлтые хараадуулан, хүдөө тосхонуудые генеральна түсэбэйнь ёһоор үргэдхэхэ, болбосон түхэлтэй болгохо мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмөөр барилгын хүдэлмэри дэлгэрүүлхын тула нилээдгүй ехэ хүсэ элсүүлхэ, анхарал оролдолго гаргаха болонобди.

Тиин энэ зорилгоёо дүүргэхэ арга боломжо манда яһала бии. Хүдөө ажахын үйлэдбэри дээшэлүүлхын түлөө парти, правительствымнай һүүлэй үедэ гаргаһан анхарал оролдолгын ашаар республикымнай колхоз, совхозууд һайн шадалтай боложо байна. Гансашье үйлэдбэриин бэшэ, мүн гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгада олонхи ажахынууд горитой мүнгэ зөөри һомолхо аргатай. Шэнэ табан жэлэй түгэсэтэр республикын колхоз, совхозууд энэ хэрэгтэ 12—13 миллион түхэриг гаргашалхаар хараална.

Хүдөө нютагуудта соёл гэгээрэлэй, ажаһуудалай шэнэ барилгын түсэб бэелүүлгэдэ эд хэрэглэгшэдэй холбооной болон хүдөөгэй бусад предприяти, эмхи зургаануудай мүнгэн зөөри элсүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Тосхон һууринуудые болбосон болгохо хэрэгтэ хүдөөгэй ажалшадай зүгһөө горитой туһа дэмжэлгэ хандуулагдадаг. Колхозниигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, бусад зоной салин хүлһэнэй дээшэлһэн ябадал үмсэдөө гэр бариха, һэльбэн заһаха арга урда урданайхиһаа ехээр олгоно гэжэ хэлэхэ шухала.

Хүдөө нютагуудта барилга-хабсаралгын хүдэлмэри ябуулха яһала һайн бааза бии болгогдоо. Мүнөө республикадамнай хүдөөгэй барилгын хоёр эмхи—«Бурятцелинстрой» гэжэ трест, «Межколхозстрой» гэжэ нэгэдэл хүдэлнэ. Тэдэнэр колхоз, совхозуудта барилгын хүдэлмэри үргэдхэн ябуулха түхеэрэлгэтэй, техникэ зэмсэгтэй.

Гэбэшье барилгын хүдэлмэри һайнаар ябуулха арга боломжонууд мууса ашаглагдана. Эндэ, тэндэ эхилэгдэһэн шэнэ барилганууд тон удаанаар бодхоогдоно, шанар муутайгаар хэгдэнэ.

Яруунын, Улаан-Үдын, Баргажанай, Түнхэнэй аймагууд гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгын түсэбэй дүүргэлтэ ехээр унжагайруулна. Тодорхойлбол, һүүлэй хоёр жэлэй туршада Яруунын аймагай колхозуудта байрын гэр бариха түсэб 66 процент, тиихэдэ аймагай коммунальна ажахын түсэб—33 процент дүүргэгдэһэн байна. Колхоз, совхозуудай өөһэдын үүсхэлээр тус аймагта барилга тон багаар хэгдэнэ.

Хүдөөгэй барилгын улам үргэдхэгдэхэ тудам һуурин тосхонуудай проект, архитектурна шэмэглэл тааруулан зохёохо талаар, барилгын индустри үргэдхэхэ, хүгжөөхэ, барилгын хүдэлмэриин хойноһоо хиналта, шалгалта ябуулха талаар шэнэ эрилтэ, зорилгонууд табигдана.

Статистикын мэдээнэй ёһоор, республика доторнай 1080 һуурин тосхон бии, тэдэнһээ 330-ниинь тон бишыханууд—5-һаа 25 хүрэтэр, 150-ниинь 26-һаа 100 хүрэтэр хүн зонтой. Мүнөө үеын эрилтэһээ абажа харахада, иимэ жэжэ һуурин тосхонуудта соёл гэгээрэлэй, ажаһуудалай һайн байра байдал тогтоохо аргагүйнь мэдээжэ бэзэ. Тиимэһээ багахан һууриниие зохихо тээшэнь нүүлгэжэ, томо тосхонуудые тогтоохо асуудал табигдана.

Һуурин газар томодхоходоо нютагайнь экономическа, уларил-байгаалиин болон бусад эрхэ байдалынь харалсаха шухала. Томо тосхон алишье талаараа, хүн зониинь болбосон һайн байраар хангаха, газар уһа арьбалха, тэндэхи үйлэдбэриинь зохид руунь нэгэ мэргэжэлтэй болгохо талаар таатай арга олгохо болоно.

Һуурин газарнуудые нэгэдхэхэ, үргэдхэхэ зуураа, мал ажалай гүүртэ, фермэнүүд дээрэ ажалладаг зоной гэр һуудалайнь талада жаахашье анхаралаа һуладхахагүй, харин улам халуунаар хандадаг байха уялгатайбди. Малшад бултадаа һайн байрада ажаһууха, радиотой, электрын галтай, банитай болон бусад хэрэгтэй зүйлөөр дүүрэн хангагдаһан байха зэргэтэй. Харин һургуули, клуб, эмнэлгын эмхи зургаание томонууд тосхондо тогтообол һайн.

Яахадаа энээн тушаа хэлэгдэнэб гэхэдэ, зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бага ехэшье һаань, һуурин бүхэндөө клуб, больница, һургуули барихые һэдэдэг, томо магазин нээхэ эрилтэ табидаг. Мүнөө хүдөө нютагуудта байһан бүхы участково больницануудаймнай хадынь шахуу оройдоол 5-һаа 15 хүрэтэр оротой. Медицинын иимэ бага эмхидэ эмнэлгын һайн хүдэлмэри ябуулхань бэрхэтэй. Саашадаа иимэ байдалһаа арсажа, колхозуул ажахынууд хоорондын болоод районно томо больницануудые бариха, тэндэ олон янзын отделенинүүдые, лаборатори, кабинедүүдые тогтоохо хэрэгтэй.

Республикадамнай 10—40 һурагшадтай 128 хүдөөгэй багахан һургуулинууд бии. Хэшээлнүүдынь нэгэн-хоёр багша хэдэг, тиихэдээ хоёр гү, үнгэрхэдөө дүрбэн класста нэгэ доро ном заадаг. Тиимэ һургуулида һуралсалай шанарай һайн байхань найдалгүй.

Томо һургуулинуудай дэргэдэ холын жэжэ һуурин газарнуудай үхибүүдэй байрлаха уужам һайн интернадуудые барижа, үсөөн һурагшадтай бишыхан һургуулинуудые болюулха арга бии. Энэ асуудал удааруулагдангүй шиидхэгдэхэ ёһотой.

Худалдаа наймаанай, хамтын эдеэ хоолой, коммунальна ажахын предприятинуудые хэрэгтэй газартань зүб мүрөөр хубаарилан шэнээр барихa, тогтоохо талаар мүн лэ олон дутагдалнууд үзэгдэдэг байна.

Эдэ дутуу дундануул юунһээ болоноб гэбэл, шэнэ барилга хаана бодхохо, ямар проект, түсэбөөр бариха гурим һайнаар сахигданагүй. Тиимэһээ хүгжэлтын холые харангүй, өөһэдынгөө һанаанһаа абаад хаа хаанагүй барилга хэжэрхихэ ушарнууд хүдөө нютагуудта үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Аймагуудай түб тосхонуудые колхоз, совхозуудай түбэй буусануудые һэльбэн заһалгын, шэнэ барилгын генеральна түсэб, схемэнүүд мүнөө зохёогдожо байна. Энэ хүдэлмэри 1970—71 онуудта дүүргэгдэхэ юм. Гэхэ зуура энэ шухала зорилго бэелүүлхэ уялгатай «Бурятгражданпроект» гэжэ институт тон һулаар хүдэлнэ. Эгээ мүнөө үень миил 4 колхозой, 10 совхозой түб тосхонуудай генеральна түсэб зохёогдоод байна.

Клуб, больница, һургуулинуудай барилгын проектнүүдһээ манай эндэ таарамжатайень шэлэн абадаг заншалтайбди. Харин гэр байрын, ажаһуудалай предприятинуудай проект муугаар табигдаһан аад, нэгэл түхэлэй байдаг. Илангаяа үмсэдөө гэр баригшад ямаршье проект дагангүй, өөһэдынгөө һанаһаар болоно. Тиимэһээ тосхон һууринууд нарин үйлсэтэй, газааһаа үзэмжэ муутай, дотороошье таарамжа багатай гэрнүүдтэй байна.

Хүдөө тосхонуудай байра байдал комплексно ёһоор шэнжэлэн, барилгынь таарамжатай зохид схемэ, түсэбүүдые зохёохо саг тулаа. Тиихэдээ худалдаа наймаанай, коммунальна ажахын, улад зоной гэр һуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, хэлхеэ холбоо һайжаруулгын предприятинуудые тосхоной хаанань хайшан гээд барибал һайн бэ гэжэ зүбөөр шиидхэхэ тон шухала. Харин мүнөө колхоз, совхозуудай түб тосхонуудһаа байха, аймагай түб һууринда магазинуудынь болоод бусад хүн зондо шухаг эмхи зургаанууд хаа хаанагүй тушаалдаһан газартаа тарашанхай. Иимэ байдал улад зоной хэрэгээ бүтээхэдэнь ехэ түбэгтэй. Томо тосхон бүхэнэй хүн зоной олооро ябадаг эгээл хүл газартань худалдаа наймаанай болон бусад эмхи зургаануудай түб байгуулхаар үе саг ерээ.

Һүүлэй үедэ баригдаһан клубуудай гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, ехэнхидээ спортивна залгүй гү, али уран һайханай кружогойхидой суглараад бэлэдхэл хэхэ таһалгагүй байдаг. Саашадаа эдэ дутагдалнуудые эрид гуримшуулха, һайжаруулха талаар хэмжээ абаха, үргэн далайсатайгаар хүдэлмэри ябуулха шухала.

Административна гэрнүүдые кооперированнэ аргаар барюулгые үргэдхэхэ хэрэгтэй. Хүдөөдэ баригдаһан тиимэ гэр байранууд соо колхозой конторо, сельскэ совет, хэлхеэ холбооной таһаг, хөөрэлдөө хэхэ багахан зал байха болоно. Тиихэдэ багшанарай, мидицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй, агрономуудай, зоотехнигүүдэй болон хүдөө ажахын бэшэшье мэргэжэлтэдэй байха гэр байрануудые олоор барюулгада анхаралаа хододо хандуулжа байха зэргэтэйбди. Илангаяа һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй байранууд унжагай удаанаар баригдана. Республика доторнай хүдөөгэй үхибүүдые саад, ясляар хангалга оройдоол 34,4 процент болоно. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай болон элдэб эмхи зургаануудай бюджедые эндэ шадамараар хэрэглэхэ шухала.

Дээрэ дурсагдаһан баримтануудһаа дулдыдан, республикымнай Министрнүүдэй Совет нэгэн-хоёр аймагай түб тосхондо, хоёр гурбан колхоз, совхозуудай түбтэ комплексно аргаар барилгануудые хэжэ туршаха гэһэн тогтоол абаа. Шэнэ шэнэ гэрнүүдые хүдөөдэ олоор барихаһаа гадна тосхон һууринуудые ногооруулгада, уһаар хангалгада, ариг сэбэрые наринаар сахилгада, гоё һайхан үйлсэнүүдые бии болголгодо, хүүргэнүүдые барилгада мүн лэ анхаралаа хандуулха ёһотойбди. Энэ талаар Кабанскын аймагай олонхи ажаһуугшад бодото жэшээ харуулна.

Гэбэшье республикымнай ехэнхи һуурин тосхонууд үшөөл болбосон түхэлтэй боложо шадаагүй байна. Хориин, Захааминай, Яруунын, Зэдын аймагуудай тосхонууд үзэмжэгүй. Гэрнүүдынь үйлсэ болгогдонгүй баригдаһан гү, али ногооруулагдаагүй дээрэһээ хүнэй нюдэ баясуулмаар бэшэ байдаг. Энэ асуудалда аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, илангаяа сельскэ болон сомоной Соведүүд саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байха зэргэтэй. Нютагайнгаа ямар шэнжэ түхэлтэй болохо тухайнь колхозниигууд болон ба совхозой хүдэлмэришэдэй анханһаа мэдээд байбалнь, бүришье зохисотой, таарамжатай һэн. Тингэбэл айл бүхэн юу хэхэ байһанаа эртээнһээ мэдээд байха болоно.

Тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохын түлөө Октябриин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөе улам үргэдхэхэ. Совет засагай үндэһэ һуури табигша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөө эмхидхэжэ, нютагуудайнгаа шэнжэ шарайе улам болбосон, һайхан болгохын түлөө оролдохо зэргэтэйбди.

Барилгын эмхи зургаанууд ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха зэргэтэй. Гансахан түсэбөө дүүргээд лэ үнгэрхэгүй, үлүүлэн дүүргэхэ, шанартай һайнаар барилга хэхэ—тэдэнэй нангин зорилгонь.

Барилгын материалнуудаар хангалга тон муу гэжэ тэмдэглэлтэй. Барилгын материалнуудай управлени нёдондо жэл арба миллион хирпиисэ дутуу үгөө. Тиихэдэ «Бурятцелинстройн» зундаа, намартаа ажалладаг хирпиисын заводууд түсэбөө дүүргээгүй. Мүн Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангадаг министерствэ, «Забайкаллес» комбинат барилгын материал үйлэдбэрилхэ түсэбөө таһалдуулаа.

Партиин областной комитет болон Министрнүүдэй Совет барилгын эмхи зургаануудые хирпиисэээр, мүн барилгын бэшэшье материалнуудаар түгэс хангахын түлөө эрид хэмжээ ябуулгануудые абаһан байна.

Хүдөөгэй ажалшад пеэшэн хэхэ болоходоо хирпиисэ үгыдэдэг, гэрээ сагаадаха гэхэдээ, избёосхошьегүй болошоод байдаг. Иимэ байдалые яашье тэсэхын аргагүй. Эдэ дутагдалнуудые нютаг дээрэнь усадхаха дүүрэн арга боломжо бии. Мүн үүдэ, сонхонуудаар колхозниигуудай дутабал, ямаршье колхоз тэдэнэй захилые дүүргэжэ ша[...] нэй түлөө тусхай [...] станогуудаар хан[...]

Һургуули болон [...] ницануудта саг со[...] шухала. Аймаг бүх[...] хэ ажахын тоосо[...] эмхидхэбэл таатай [...]

Нүхэд депутадуу[д]!

Гэр байрын ба ку[льтурно-ажаһуу]далай барилгануу[...] жуугаар, тэдэнэй [...] ониепь али болохо [...] руулжа байха хэрэ[...]

Һүүлэй жэлнүүд[...] торнай худалдаа [...] скэ хүдэлмэри боло[...] һуудалай эрилтэнү[...] раггүй һайжараа. Т[...] дутуу дунда зүйлнү[...] хэлэлтэй. Мүнөөда[...] эрилтэдэ хүргэгдэ[...] Олонхи аймагуудта [...] оёлолой мастернууд [...] мүн бэшэшье мэрг[...] талдана.

Худалдаа наймаа[...] нуудта олон дутаг[...] Хүдөөгэй магазинну[...] янзын эд бараан ду[...] Илангаяа холын [...] дээрэ байдаг мал[...] хүдэлмэришэдые [...] най зүйлнүүдээр х[...]

Хүдөөгэй клубу[...] хи зургаанудай, [...] таһагуудай мууса [...] гомдолнууд орожо[...]

Эдэ бүхы дутуу [...] ын сагта усадха[...] хүсэ шадалаа элсүү[...] гэжэ элидхэлшэ т[...]

Тосхон һууринуу[...] хэлтэй болголго бү[...] гэжэ мэдэнэбди. Т[...] родууд, хүдэлмэри[...] яашье хажуу тээ[...] Али болохо туһ[...] үзүүлжэ байха зэр[...]

Хүдөөгэйхидые [...] культурно-ажаһуу[...] даар хангаха хэрэг[...] путадуудай нютага[...] үүргэ дүүргэхэ боло[...]

Барилгын асуу[...] Соведүүдэй сесси, [...] хүдэлмэришэдэй [...] табижа байбал таара[...] нагдана.

Урдамнай түйлэ[...] мэри угтажа байна: [...] рэгтэ халирхайгаар [...] Манай республикы[...] рин тосхонуудаа бо[...] болгохын түлөө хүс[...] нахагүй аабза гэжэ [...]

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭН

Депутат **А. П. Горбунов** (Жэрэмэй һунгуулиин округ) эгээн түрүүлэн трибунада гараба.

«Ажаһуудал, байра байдалайнгаа талаар городой ба хүдөөгэй улад зоной хоорондохиин алгасалдаае усадхаха тухай Коммунис партимнай шухала нэгэ зорилго табиһан байна,—гээд депутат А. П. Горбунов үгэеэ эхилбэ.—Бидэнэрэй мүнөө сесси дээрэ хэлсэжэ байһан асуудал хадаа энэ гүрэн түрын, социальна ехэ удхашанартай зорилго бодото байдалдаа бэелүүлхэ хэрэгтэмнай һайн түлхисэ боложо үгэхэнь дамжаггүй».

Саашань нүхэр Горбунов Улаан-Үдын аймагай хүдөө нютагуудта гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай барилгын ябаса тушаа тогтобо. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада тус аймагта 5 соёлой байшан, клуб, 25 оротой больница, 120 хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ 2 столово, 9 магазин, һургуулиин наһанһаа бага 180 үхибүүдэй хүмүүжэхэ 3 комбинат, 3320 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд болон бусад шэнэ барилга хэгдээ. Эдэ бүхы барилгань имагтал колхоз, совхозуудай, предприятинуудай хүсэ зөөреэр бүтээгдэһэн байна.

Жэшээнь, нүхэр Горбуновой түрүүлэгшээр хүдэлдэг «Восход» колхоз өөһэдынгөө гаргашаар һүүлэй үедэ 250 хүнэй һууритай клуб, фельдшерскэ пункт бариһан, 8 жэлэй һургуулиин байшан капитальнаар заһабарилһан байна.

Колхоз, совхозууд өөһэдынгөө үүсхэлээр шэнэ барилга үшөө ехээр хэхэ аргатай, гэбэшье, энэ хэрэгтэнь олон бэрхэшээлнүүд ушарна гэжэ нүхэр Горбунов хэлэбэ. Шэнэ барилгын проектнэ документаци саг соогоо үгтэнэгүй, барилгын материал, илангаяа дээрэһээ фондоор харагдадаг хэрэгсэл ехээр дуталдана.

Хүдөөгэй барилгые проектээр гол түлэб хангаха уялгатай «Красноярскгипросовхозстрой» институдай Буряадай филиал, «Межколхозстрой» гэжэ республикымнай нэгэдэлэй проектнэ конторо тон һулаар хүдэлнэ гэжэ үгэ хэлэһэн бусадшье нүхэд шүүмжэлбэ.

Мухар-Шэбэрэй аймагта, жэшээнь, хүдөөгэй барилга түргэдүүлхэ, үргэдхэхэ ябадалда юун һаад ушаруулнаб гэхэдэ, шэнэ барилгын проект, һуурин тосхонуудай генеральна түсэб саг соогоо табигданагүй гээд, депутат **Ц. О. Цыбиков** (Шэнэ-Заганай округ) хэлэбэ. Тодорхойлон дурдабал, «Эрдэм» совхоз, «Родина» колхоз «Красноярскгипросовхозстройн» филиалда түб тосхонуудайнгаа генеральна түсэб, схемэ үни хада захиһан аад, мүнөө хүрэтэр тэрэнээ абаагүй, шэнэ барилга хэхэ аргагүй байха юм.

Нютагайнгаа уларил, байгаалида таарамаар шэнэ барилгануудай проект һааталгүйгөөр зохёодог, һуурин тосхонуудай генеральна түсэб хараалагдаһан саг болзор соонь табидаг болохын тула проектнэ эмхи зургаанууд хүдэлмэреэ эрид һайжаруулха, мэргэжэл һайтай кадрнуудаар бэхижүүлэгдэхэ зэргэтэй гэжэ «Красноярскгипросовхозстройн» Буряадай филиалай директор **Б. Б. Базаров**, барилга ба архитектурын талаар хэрэгүүдые эрхилхэ Буряадай Министрнүүдэй Соведэй управлениин начальник **И. П. Евтюхов** гэгшэд онсолон тэмдэглэбэд. Капитальна барилгын талаар проектно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри жэл бүри ехэ боложо байна. Мүнөө 600—700 мянган түхэригэй проектнэ хүдэлмэри жэлдээ хэгдэдэг байгаа һаа, 1970 он болотор хоёр дахин ехэ болохоор хараалагдана. Энэ нилээдгүй хүшэр хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулхын тула республикадамнай мүнөө бии байһан олон янзын жэжэ проектнэ эмхи зургаануудые нэгэдхэжэ, хүдөөгэй барилгын талаар бэеэ дааһан томо проектнэ институт тогтоохо тухай үгэ хэлэгшэд дурадхаа. Барилгын проект табидаг мэргэжэлтэд, архитекторнуудай кадрнуудай ехээр дутадададагые хараадаа абажа, Буряадай технологическа институдай ахамад курсануудай студентнүүдһээ проектировщигуудые бэлдэжэ гаргабал, һайн байгаа гэжэ һанамжа оруулагдаа.

Аймагуудай, колхоз, совхозуудай түб тосхонууд ба саашадаа үргэдхэгдэхэ бусад һуурин газарнуудай ерээдүйн шэнжэ түхэл тухай, барилгынь генеральна түсэб, схемэ тушаа сесси дээрэ үгэ хэлэһэн олон нүхэд тогтоһон байна. Депутат **Г. Г. Цыдыпов** (Цахирай һунгуулиин округ) хүдөөгэй шэнэ барилга бүхэниие имагтал тосхоной генеральна түсэбэй үндэһөөр хэхэ ябадал саашадаа хуулита заншал болохо ёһотой гэжэ һанамжалба. Халуун уһаар түлигдэдэг, канализацитай, водопроводтой олон байратай гэрнүүдые бодхохо арга шадал хүдөөдэ мүнөө бии, гансал эндэ юун хашанаб гэхэдэ, гүрэнэй хангалгын эмхи зургаануудһаа барилгын шухаг материал, хэрэгсэл тон багаар хубаарилагдан үгтэнэ. Колхоз, совхозуудай өөһэдынь үүсхэлээр хэгдэдэг барилга саашадань үргэдхэхын тулада түбэй газарһаа хангалгын хүдэлмэри һайжаруулха шухала гэжэ мүн бусадшье нүхэд хэлэбэ.

РСФСР-эй Госстройн түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Д. И. Суровovай** ерээдүйн хүдөө тосхоной проект тухай тогтон хэлэһэниие депутадууд һонирхолтойгоор шагнаа. Хүдөө тосхон бүхэн ехэ багынгаа талаар 2—2,5 мянган хүн зонтой байбал таарамжатай. Тэндэ 400—600 хүнэй һууритай клуб, хэдэн мэргэжэлтэй врачнуудай хүдэлдэг поликлиникэтэй больница, 600—900 үхибүүдэй һурадаг дунда һургуули бариха. Хүн зонойнь һууха гэр гэхэдэ, 2—3—4 дабхараар, олон квартиратайгаар, доторхи талаараа городойхиһоо дутуугүй һайн хангалтатай байшангуудые бодхоохор түсэблэгдэнэ. Тиихэдэ колхозниигуудай бууса шадарай участок (огород, мал хотон г. м.) сэлеэнэй хажуу тээ 300—400 метр холо байлгахаар хараалагдана. Хүдөө тосхоной энэ проект нютаг нютагай эрхэ байдалда таараалдуулагдан хубилгадажа, һайжаруулагдаха болоно.

— Хүдөө тосхонуудта гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай барилга саашадань һайжаруулха хараалагдажа байһан хэмжээнүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг нютагай барилгын материал һайнаар хэрэглэһэнһээ ехээр дулдыдаха байна,—гээд Буряадай барилгын материалнуудай управлениин начальник **И. Л. Петров** үгэеэ эхилбэ.—Барилгада модо үргэнөөр хэрэглэхынгээ хажуугаар, хүдөөгэй зон улам бүри ехээр хирпиисэ, бетон ашагладаг болоо. Барилгын хирпиисэ хэдэг манай управлениин предприятинууд хүдөө газарһаа ороһон захяа мүнөө дээрээ дүүргэжэ хүшэхүрэнэгүй. Улаан-Үдын, Татауровай хирпиисын заводуудта ажалай бүтээсэ, продукциин шанар дээшэлүүлхэ тодорхой хэмжээнүүд абтана. Татауровай хирпиисын заводто силикатна (сагаан) хирпиисэ үйлэдбэрилхэ түхеэрэлгэ дүүргэгдэнэ. Жэлдээ 50 млн. хирпиисэ гаргаха хүсэтэй Грязнухинска хирпиисын завод барилгадаар хараалагдана. Мүнөө Татауровай комбинадһаа Тимлюйдэ хүдэлдэг участок хирпиисын завод болгоһон үргэдхэгдэхэдөө жэлдээ 25 миллион хирпиисэ гаргаха аргатай болохо. Тиигэжэ манай управлени предприятинуудай хирпиисэ үйлэдбэригээ саашадань хоёр дахин ехэ болгохоор хараална. Энэ зорилгоо саг соонь дүүргэхэ ябадалдамнай республикын дээдын засаг зургаанай зүгһөө тодорхой туһаламжа, илангаяа үйлэдбэриин бааза шэнэдхэн һайжаруулха, кадрнуудаар хангаха талаар туһа дэмжэлгэ хэрэгтэй гэжэ нүхэр Петров хэлэбэ.

Гансашье хирпиисэ бэшэ, мүн Буряад орондо элбэг байгаалиин малтамал—туф, перлит гэхэ мэтые үргэнөөр ашаглахын тулада «Бурятцелинстрой», «Межколхозстрой» болоод бусад барилгын эмхинүүд үйлэдбэриин бааза байгуулха зэргэтэй. Тиигээгүй бол, хараалагдаһан шэнэ барилга ба тэрээниие бодхохын тулада хэрэгтэй барилгын материал хоёроод хооронд мүнөө үеын алгасаан ехэ болохо байна гэжэ «Бурятцелинстрой» трестые архилагшэ **В. П. Убеев**, «Межколхозстрой» республиканска нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **П. С. Березкин** гэгшэд тэмдэглэбэ.

Республикын колхозуудта гол түлэб барилга хэхэ зорилготойгоор нёгөө «Межколхозстрой» нэгэдэл байгуулагдаһан юм. Барилгын энэ шэнэ эмхи үнгэрһэн жэлдэ 2 млн. 650 түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байна. Мүнөө жэлдэ энээнһээ хоёр дахин ехэ барилга хэхэ түсэбтэй. Арбан аймагуудта нэгэдэлэй участогууд тогтоогдоо. Хамтадаа тэндэ 1500 барилгашад хүдэлнэ. Туф болон шлакоблок үйлэдбэрилдэг, багаханшье һаа, хоёр предприяти байгуулагдаа. Барилгын модо бэлэдхэл өөһэдын хүсөөр ябуулагдана. Гэхэтэй хамта, «Межколхозстройн» хүдэлмэридэ олон бэрхэшээлнүүд тушаалдана. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ полигонуудые Зэдэдэ, Бэшүүртэ, Цахиртa болон бусад газарта барихадань туһаламжа хэрэгтэй. Автомашина болон бусад техникэ байлгаха, заһабарилха гаражаар хангаха, хүдэлмэришэдэй байха гэр бариха гэхэшэлэн шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ябадалдань нэгэдэлдэ нэмэлтэ мүнгэн зөөри багадана. Энэ талаар республикын зохихо эмхи зургаануудай зүгһөө туһа дэмжэлгэ хүлеэнэбди гэжэ нүхэр Березкин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Хүдөө барилгада хүдэлдэг барилгашадай ажалай, гэр һуудалай онсо илгаае анхаралдаа абаха, тэдэнэрые материальна талаар урмашуулха, байра байдалынь һайжаруулха, барилгашадай кадрнуудые бэлдэхэ, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ тушаа Загарайн аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **Д. С. Санжимитыпов** болон бусад нүхэд хэлэһэн байна. Залуу барилгашадые һургадаг гүрэнэй профессионально-техническэ училищинуудай хүдэлмэри һайжаруулха, тэндэ һурагшадай тоо олошоруулха арга боломжонуудые дүүрэн хэрэглэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Жэшээлхэдэ, Загарайн аймагай Элхиин ГПТУ-да 250 хүн болотор һурагшадынь олошоруулхаар. Теэд профессиональна һуралсалай республиканска управлени, элдэб шалтаг дурсаад, тус асуудал бүтэхэ тээшэнь шиидхэнэгүй.

Депутат **А. А. Именохоев** (Хирааданай Адагай һунгуулиин округ), **Ц. С. Семенов** (Түгнын һунгуулиин округ) һунгагшадай захяа, дурадхалнуудай дүүргэлтэдэ бидэнэр, арадай һунгамалнууд, хододоо халуун анхаралаа хандуулха зэргэтэйбди гэбэ. Захяа һанамжануудай д[...] шэнэ барилга туха[...] Нютагай предприяти[...] зуудай зөөри хэрэ[...] мээр барилгые хүсэ[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сессиин заседаниин зал соо. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ОЧЕРК

ХЁЛГЫН ЭРЬЕШЬЕ ДОЛГИЛДОГ...

...АН урдаһан Хёл... ...рда эрьеэр шугы бур... ...үдэр, үдхэн кукуру... ...һон харуулшан үбгэн ...ээд. урагшаа жүдхэ... ...һан нюуртань хүлһэ... ...мэржэ, августын на... ...а яларан харагдана. ...ынь хүрэжэ, тэһэр... ...бана.

...тугаар һаяхан хоёр ...н баидэ тангаршаалдана ...ээ һаалби? Шүдхэр... ...шаа гүйлдэшэбэб? Ол... ...он шолмонууд ха. Шу... ...кукуруза соош юуншье ... Хажуудаашье тэдэ ...байгаа һаа, обёорхо... ...мнай ургуулаал юм ...рузаяа,—гэжэ үбгэн ...тарһан бэеэрээ, мон... ...тарзагар заахан мо... ...бо.

...оон үер—кукурузын ... дуулим һэбшээндэ ...рүүшэг хүнэй хэлээр, ...нэзэн гэхээр бүдүүн ...эй дали мэтэ далба... ...ай кукурузын шэрэн... ...жарай наран төөри... ...й. Барһан тэрэ ха... ...эй хуушарһан шля... ...ан орой кукурузын ...р нэгэ харагдана, нэ... ...о. Халуудашаһан үб... ...хада арайшье гэжэ ...н «шугы» соогуур тэ... ...итатай ургамал эди... ... буруунуудшье холо ... Хаяа һуурин тээшэ ...бэрэлдэнэ.

...нгууд! Кукурузада ...етнай Жамса хараа ...ай сохом лэ хуха со... ...аа алдажархиха бэ... ...рин үбгэн бидэ хоёр-то дайралдажа, бүтэн бүреэн үлэбэ гээшэт,—гэжэ харуулшан шангаар хараагаад, буруудай хойноһоо дугшуулба.

...Хёлгын эрьеэр заха хизааргүй кукуруза, кукуруза. Сэнхир долгиёо дошхоноор эбхэһэн мүрэнэй эрьешье долгилно янзатай. Холоһоо харахада Хёлгын һаба айхабтар үргэн болошоод, Байгал тээшэ тууһан долгидоо ногоон хилэн эрьетээ нэгэдүүлжэрхиһэн шэнги. Энэ ехэ ногоон үерэй эзэн Жамса Гомбоцыренович Цоктоев «МТЗ-50» гэһэн трактораараа гүйлгэжэ ерэнэ.

1.

ҮДЭШЫН боро хараан Хаяа нютагай тала дайда дээгүүр нэлэнхы хүшэгээ хаяба. Баруун хойтохи хадануудай саагуур хүльбэрһэн сагаан толоншье залиран тажа, оршон тойрон дуугай байдал тогтобо янзатай. Һууринай галнууд бүрэнхы соогуур хаа-яа онигошолдон, орой болоһые һануулна. Гансал Хёлго мүрэн тээһээ үе-үе болоод лэ тракторай дуун гараад абана.

Һүниин шубуудай нойрсоһон хойно Хаяа һууринай үйлсөөр «МТЗ-50» трактор ондого-сондого ороһоор ерэбэ. Тэрэнэй хурса гэрэл айлай сонхонуудые ёлогоодуулна.

Должид хүгшэн сайгаа хэдэ дахин халаажа, газаа гарана. Тракторай дуунай дүтэлхэлөөр:

— Одоошье үнөохимнай ерэбы даа,—гээд, юундэшьеб һанаа алдаба.

Газааһаа набтаршаг бэетэй, үргэн дээрээ зурагар ута һорьботой хүн түргэхэн орожо ерээд, тоһон хубсаһаяа тайлаба.

— Яашанаш даа, тугаарай айлшад ерээд, шамайе хүлеэжэ ядаад ябана һэн. Иигэтэрээ нэтэршэхэдэ, юун болодог юм?—гэжэ Должид гэмэрэнтэбэ.

— Хэн ябааб? Аа. Дунда-хэрээтээрхин гү? Үгы, бишни полёо хаража ябаһанаа ерээб.

— Хараа үзөөгүй полишни юм гү?

— Үшөө 50—60 гектар газар нэмэжэ абахамни.

— Хиирээ гүш?

— Юун хиирээ гэжэ даа. Уһалагдадаг газараа үргэдхэхэмни. Ушартайл байха.

...Хүнжэлдөө ороод хэбтэхэдээ. Жамса Гомбоцыренович олон юумэн тухай бодоно. Хабарай тарилга, намарай хуряалгашье үнгэрхөөрөө үнгэрхэ. Газараа уһалхал тухай жэл бүри хэлсэнэбди. Хоёр зуун арбан хоёр гектарай зуу гаранииинь уһалагдана. Үшөөл ехые уһалдаг һаа...

Насосно станци яажа табиһан тухайгаа мүнөө һанахадаа, энеэдэһэниинь хүрэнэ. Дай шуу татажа байгаад, «ДТ-54» тракторай мотоор абажа табяа һэмди. Түрүүшээр соргонуудынай богонидожо, альганай зэргэ газар уһаар дүүрэшэдэг байһан юм. Даша, Чимит бидэ гурбуулан тулалдаал гээшэбди. Өөһэдөө оролдоо, оролсоогүй һааш, юумэн тиимэ бэлээр бүтэхэгүй. Пожалуйста, мүнөө 400 метр утатай соргоор Хёлгын уһые поли дээгүүрээ сасажал мэдэ!

Кукурузашан болоһоор аяар арба нэгэн жэл болошобоб. Түрүүшээр гайтайшаг һэн. Үтэгжүүлгэ, уһалуури хэжэ бирадаггүй үе һэн. Тиигэбэшье һаа Хаяагайнгаа фермын үнеэдэй бүхэли үбэл эдихэ кукуруза абаад лэ байгаабди.

Кукуруза, кукуруза. Нэгэ хирэ яатараа шууялдагша гээшэ һэмбибди. «Полиин хатан — кукуруза», «Ногоон далай» гэжэ байгаад, унтаха, хонохоёо болёобди. Мүнөө ургуулжашье, хуряажашье шадаха болоод байхада, түрүүшын тэрэ туршалгануд һониншье, энеэдэтэйшье даа.

Нёдондол болоһон ушарые мартанагүйб.

2.

РАДИОГООР уларил тухай шагнахадам, урда аймагуудта дулаан лэ байхаар хэлээ һэн. Шүдхэр мэдэбэ. Августын 9-нэй үглөөгүүр бодон гэһээмни, газаа дунгигар сагаан хюруу унашанхай, эртын наранда мүнгэтэжэ байбал даа. Нохой халхай. Сайгаа мүртэйгөөр ууһаншье юум байхагүй. Һар-һур түргэхэн хубсалаад, отделениие эрхилэгшэ Пурбо Цыремпиловтээ ошохо гэжэ харайжа ябатарни, тэрэм урдаһаам гүйжэ ерээ.

— Жамса ахай, бараг ааб даа. Һанаагаа бү зобогты,—гэжэ байгаад тэрэмни хэлэхэ юм.

Хэбэрынь, минии шарай хара дээрээ бүри барагар хара болошоод, харанхалжа унахаяа байһан хүнэй түхэлтэй болоо ха. Теэд харанхалхаһаа наагуур юум гээшэ ааб даа. Бүхэли үбэлөөрөө уһалжа, бүхэли нажараараа харууһалжа, элдүүрилжэ ургуулһан кукурузамни эртын хюрууда дайрагдабал!

Трактораараа поли дээрэ гүйлгэжэ ошобобди. Пэй даа! Наранай элшые омогоор угтадаг хатан кукурузымнай сэл ногоон набшанууд наршышанхай, сарбуугай шэнээн эшэнүүдынь уйтайгаар гунхашанхай. Һэбшээ һалхинда дорюунаар ...дадаг дэльбэнүүд утиралдашанхай.

Хүлеэхэ саг байгаагүй. Тэрэл үдэртөө хуряажа эхилээбди. Шүдхэрлөөшье һаа, абаржа шадаабди. Нэгэ заа оройтоболнай полиин хатан хэндэшье хэрэггүй, шаралшаһан набша намаа болоод лэ бутарха бэлэй.

3.

1962 ОНОЙ ЗУН. Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын сэлюун уужам павильонууд соогуур Жамса Гомбоцыренович алхална. Гайхалтай һонин. Одоол хүнэй нюдэнһөө бэшэ юумэн эндэ хуу бии. Хүдөө ажахын павильондо Жамса ахай нилээд үни зогсобо. Алма-Атын аяр улаан яблока, нарата Молдавиин үзэм, виноград, баян Украинын шэниисэ. Үгы юумэн үгы. Узбегэй ССР-тэ үсхэбэрилэгдэдэг хонид, Костромскойн үүлтэрэй дэлэн ехэтэ үнеэд, Алтайн хусанууд...

Кубаниин талада ургуулагдадаг кукурузын һөөгүүдэй урда Жамса Цоктоев зогсожол байна. «Амаргүйхэнөөр ургана даа. Дулаан газарта ондоол юм байна. Халагни, манай тэндэ зуниинь үшөө нэгэ хахад һара ута байхаяа янаб? Августын арба гаранаар хюруу унаад һунаажархина. Тиибэшье һаань гектар бүхэнһөө 300—400 центнер ногоон набша абажа шаданабди».

Хажуудань ябаһан нүхэдынь Жамсаяа арай гэжэ, татаха түлхихэһөө наагуур саашань абаашаба.

— Энэ кукурузашамнай эндэһээ һалахаяа болёо. Хүн нэгэ эдитэй гээшэ зүб байна.

...Жамса Цоктоев Москваһаа ерэхэдээ, ехэл урмашанхай, зориг-жонхой, дали урганхай ерээ һэн.

4.

ХЁЛГО МҮРЭН дээрэ соолго соолоотой. Ута гэгшын соргоор тунгалаг уһан урдажа, бороо шэнгеэр адхарна. Кукурузашадай звено Даша Ленхоев Чимит Санданов хоёр Жамса ахайн хүтэлбэри доро газараа уһална.

Тракторист Дамба Жамбалов «МТЗ-50» трактораараа наг шэбхэ шэрэжэ сүлөөгүй. Саг хүлеэдэггүй. Мэдээгүй байтаршни май һара газаа орошоод байха. Тиимэл хадань Жамса ахай өөрөөшье унтахагүйһөө байтагай хүнине унтуулнагүй.

Шэбхын хамбынууд һубарижал байна. Жамса кукурузашанай сэдьхэл соо хүлгөөтэй. Шадаал һаа ехые шэрэжэ абаха хэрэгтэй.

Дамба заримдаа гайхадаг ёһотой:

— Энэ Цоктоевнай өөрынгөө кукуруза тарижа байһанһаа дутуугүйгөөр оролдожол ябаха юм.

Үнэхөөрөөшье Жамса ахай гээшэмнай кукурузын хойноһоо уһаа дуһаагүйхэн ябадаг. Аяар 1957 онһоо хойшо полиин «хатаниие» сэсэглүүлжэ эхилээ. Хаяагай һаалишад тэрээндэ баярые хүргэхэл ёһоороо хүргэнэ.

Фермынхидэй дунда иимэ хөөрэлдөөн болоо һэн.

— Жамса ахайн иимэ ехэ кукуруза ургуулаагүй һаа яалдаха байһан зонбибди?

— Үбһэн, зелёнко үни һаланхай.

— Кукурузын силосээр лэ түйлажа байнабди.

...Удангүй нажар сагай орожо ерэхэдэ, Хёлго мүрэнэй эрье кукурузын долгёор халюуран байха. Заха хизааргүй энэ «шугы» соо харуулшан үбгэн дахинаа төөрихэл ёһотой.

Үглөөнэй хурса наран энэ ногоон үер дээгүүр аалихан тамаржа, кукурузашан Жамса Цоктоевой үбсүүндэхи Ленинэй орденые ялагашуулан байха. Иимэ баатар хүнэй хэһэн ажалаа омогорхон, балсан хаража байхада, наранашье атаархан, сэлмэг шарайень шэртээд абаха.

Г. ДАШАБЫЛОВ.
Бэшүүрэй аймаг.
«Дружба» колхоз.

...ТИЗАН «СЕРГЕЙ»

Дулэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

...Н ШАРА набшын ха... ...э үдэр Худанай үртөө ...эдэ машина агшан ..., шарлашаһан солдат ...н тэрээн дээрэһээ ... тиишээ хараашалан ...дэг. Тиихэдэ 1945 ...ын. Уданшьегүй сэ...таража, хэдэн хоногто ... тухай хүнүүд хөө...алсадаг болоһон гэ...дадаа тэрэ һая нюта...рабай Цырениндор... ...н одоо юрэ бусын ...уу.

...лбанда абтаһаар зүү... ...оршодог станци Лазо ... 19 наһатай хүбүүн ...ули шудалжа эхилээ ...сим» пулемёдой нэ... ...бяа.

...ай һарада алба хэжэ ...ынь гэнтэ эшелондо ...улжань «гурбан до... ...урим бусаар һэжэ... ...ын баян дайдаар ...шахадаа, Цырени... ...дайдала хаража, гу... ...а. Уданшьегүй Вла... ...ский хото шадар ди..., зунай лагерьта га...

...рули бүрил шунал... ...ла. Сагшье жэгтэй ...гэ шанга шуурганай ...лоод байһан шэнги. ... пулемёдой оньһо ...лиха болонхой, так... ...ой болоходо расче... ...ин шалгаржа, яһал... ...р байба ха.

...эр жэрыһэн майхэ... ...урэй толоной һаял ...шье һаань, эсэһэн ...р нойрсожо байба. ... хэрээһэн тэмдэгтэй ... гэнтэ бии болоодхи... ... бомбо уһан соо тэ... ...ууд cooһoo сэрэг... ...раба. Юунэйшье ... мэдэхын аргагүй. ...ур, холуур тэһэр... ...дангүй самолёдууд ...жан болошобо. Ту... ...даанда оробошье, ... тэрэнэй нүхэд Эхэ ...дэ өөһэдтэнь айхаб... ...й тулажа ерэһые ... һэн.

... гэдэргээ сухариха... ...ралта гараад, энэ ... хэдэн хоногто ...эршье шангаар ту..., дайсан булюу. ... сухариха баатай ...элгдэмэл сэрэгтэй ...ренииндоржын алба ... гэдэргээ сухари...

...ама эдэнэр дайсан... ...оо: «Һүүлшынгээ ... тэмсэхэ» гэһэн за... ... 1941 оной авгус... ... үлэһэн сэрэгшэд ...лдаа хэһэн байна. ...ороо, нэтэрүүгээр ...овай пулемет га... ... байба. Хажуудахи ...хээ болишобо. ... минэ тэһэржэ, ...мэдээ алдажа унашаһан хаш.

НЮДӨӨ НЭЭХЭДЭНЬ—үдэр. Тээ саанахана гүнзэгы каскатай, хүхэ мундиртай немец солдат зогсоно. Тойроод шархатаһан, һахал һамбай ургажа зүдэршэһэн манай солдадууд. Дайсанай һабарта амидыгаар орохо гээшэ тэрэ сагта тэсэшэгүй гэм гэжэ тоологдохо байгаа бшуу. Теэд иимэ аюулда орошоод байхадаа юу хэлтэй һэм?

Түрүүн Шепетовко, һүүлдэнь Виница шадар Цырениндоржо Ширапов лагерьта байгаа. Хара муухай доромжолгодо, хэлэжэ болошогүй хүндэ ажалда тэсэнгүй хүнүүд үхэжэл, үхэжэл байха юм.

1942 оной сентябрь һарада амиды үлэгшэдыень эшелондо тээгээд, баруулжань. Германиин гүн уруу шэрэбэ ха. Тэндэ лагерьта байдаг, үдэр, һүнигүй ажал хэдэг болоо.

— Гэнтэ нэгэтэ һүни бараагһаамнай үлдэжэ гаргаад, сохижо, наншажа байгаад, товарна вагонууд уруу шэхээ һэн. Тойроод нохойтой эсесовецууд, — гээд, Цырениндоржо Цыденович хөөрэнэ.—Иигээд лэ һалагдаа ха юм гэжэ һанаа агша бэлэйб. Харин тиимэ бэшэ байшоо. Гурбан сүүдхэ наншахадаа, Итали хүрэжэ ерээбди. Һүүлдэнь мэдэхэдэмнай эндэхи лагерьта байһан бага яһатанһаа немецүүд тусхай легион бүридхэжэ. Италч, Югославиин партизануудай урдаһаа табиха гэһэн байгаа. Власовай урбагшад олон һэн. Дуулахадамнай Югославиин хилэ зүүлжээ холо бэшэ хэбэртэй.

ЗУНАЙ ҺҮНИ бороо шааяна. Үгэеэ ойлголсонхой, бэлэдхэл хэжэ байһан Цырениндоржо Ширапов, Ахметзянов гэжэ татар, үшөө нэгэ казах гурбан тэрэ үхэлтэ лагерьһаа зугадажа гараад, зүүн зүг барин ябаа. Һүниндөө ябаад, үдэр болоходо хорожо амардаг һэн. Хорёод гаран хоног ябаад байхадаа, Удино гэжэ багахан хотын хойгуур Югославиин газар дээрэ орожо, тэндэхи партизануудтай уулзаа. Тэдэнь штабтаа асараа. Пленһээ зугадажа, ...ишэ ерэһэн манай солдат болон офицернүүдһээ бүридэһэн ородой батальон тэндэ бии байба ха. Энэ батальониие Харьков хотын хүбүүн Анатолий Дьяченко гэгшэ командалдаг байшоо.

Энэ батальоной дэргэдэ пулеметчик болоһон Буряадай сэрэгшэ хүбүүнэй дайшалхы замай шэнэ шата ингээд эхилээ. Партизанууд немецкэ эшелонуудые харгыһаа халяадаг, тэдэнэй гарнизонуудта добтолдог, карательна отрядуудтай тэмсэдэг һэн.

1944 оной тэн. Совет Арми түрэл дайдаяа дайсанһаа сүлөөлэнхэй, тэрэнээ саашань улам наманажа ябаа. Шахардуу байдалда ороһон дайсад баруун гүрэнүүдтэ байһан сэрэгүүдээ зүүн фронт эльгээдэг болоо һэн. Жэшээнь, Италида байһан сэрэгүүдээ Югославиин газар дээгүүр зүүлжэнь туужа, эшелоноор шэрэжэ захалаа. Энээндэ һаад хэхэ гэһэн захиралта Югославиин Армиин Верховно командовани гаргаа.

Энэ үедэ Цырениндоржо Ширапов жэл шахуу Югославиин хада уулануудые махажа, партизан «Сергей» гэжэ солотой болоо. Танк галдадаг ПТР буу һайса шудаланхай, оло дахин шалгарһан байба. Тиибэшье 1944 оной намар болоһон шанга тэмсэл мартадаггүй.

Хадын харгыгаар ерэхээ байһан немецкэ батальониие угтажа, партизанууд хүлеэн хэбтэбэ. Айхабтар шанга тулалдаан болохоёо байһыень булта мэдэнэ. Уданшьегүй танкнууд бии болоод, хойноһоонь машина, мотоциклда һууһан дайсад гаража ерэлэй.

Нэгэ доро партизанууд буудажа эхилээ. Цырениндоржо түрүүлэн ябаһан танк буудажа галдаба. Дайсадшье шангаар харюусажа оробо. Хэдэн час болоһон хойно партизанууд ехэ трофей, шархатаһан зоноо абаад, хададаа һөөргөө гараһан юм. Харгы дээрэ хэдэн танк, арбаад гаран автомашина дүрэжэ үлөө. Хоёр танкыень партизан «Сергей» галдаһан болобо.

Эрэлхэг зориг гаргаһанайнь түлөө Югославиин арадай армиин командовани буряад сэрэгшын үбсүүндэ 11025 номерой «Баатаршалгын түлөө» гэһэн Югославиин орден зүүлгээ һэн. Мүн үнишье болоогүй «Эрэлхэг зоригой түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан юм.

1945 оной майн 22-то ородой батальоной сэрэгшэдэй эшелондо һуужа, түрэл дайдаяа бусахадань, сүт ябаһан югослав нүхэдынь нёлбоһоёо аршаһаар үлэһэн юм гээ. Иигэжэ дүрбэн жэл һураггүй ябаһанаа хүлөөрөө орожо ерэхэдэнь, нютагаархиниинь тэрэ намар һонирхоо, гайхаа ха юм даа.

Тэмсэлэй дүлэн соогуур хари газарта дайлалдахадаа. Эхэ оронойнгоо, арадайнгаа нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябаһан Буряадаймнай хүбүүн үнгэрһэн сагые һанаандаа оруулан, элдэб юумэ хөөрэдэг. Югославиин хадануудаар дүрбэ дахин шуһаяа адхабашье, дайшалхы зэргэдээ зориг түгэлдэр жагсадаг байһанаа, Загреб хотодо Югославиин армиие ударидагша байһан, мүнөө президент нүхэр Иосиф Броз Тито гэгшэтэй совет бүлэг сэрэгшэдтэй хамта уулзаһанаа, «Холын эрьенүүдээр» гэжэ кинодо харуулагдадаг эрэлхэг партизан, Советскэ Союзай Герой Мехти Гусейн гэгшын алуулшоод байхада, Чеповань гэжэ тосхондо хүдөөлүүлһэнээ һанан һанан зугаалдаг юм.

АГУУЕХЭ ИЛАЛТЫН хорин жэлэй ойе тэмдэглэһэн үдэр Цырениндоржо Цыденовичэй үбсүүн дээрэ «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай» II шатын орден, «Германиие илаһанай түлөө» медаль яларааа һэн. Эхэ оромнай иигэжэ өөрынгөө хүбүүнэй габьяае хожомшье болоһон һаань, хүсүүлэн тэмдэглээ ха юм даа.

Н. ГАЛДАНОВ.
Хэжэнгэ.

Иван Степанович Солдатов (баруун гарһаа) Семен Лукич Байбородин хоёр Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоздо хүндэтэй болоһон хүнүүд юм. Тэдэнэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр түрэл нютагаа бусажа ерээд, колхоздоо ажаллажа байдаг. Ажалдаа һайн амжалта түйлана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БАРХАН НЮТАГТАА БАГШАЛНАЛ

Һаяшаг Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь Хорган Анхаевич Бадмаевтай хөөрэлдэхэдөө, хүдөө малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэриин бодото байдалаар һонирхоходом, тэрэм уриханаар миһэржэ:

— Бараг, һайнаар ябуулагдана. Энэ хэрэгтэ Барханай дунда һургуулиин багшанар ехэ туһа хүргэнэ,—гэжэ хөөрэбэ.

Хүдөө багшанарай сүлөө саг тон лэ бага байдаг. Тиигэбэшье Эхэ оронгоомнай боложо байһан һонинуудые холын отара болон фермэнүүдтэ ажалладаг һаалишад, хонишодто хөөрэжэ, ойлгуулжа үгэхэ сагаа эдэнэр олоно бшуу даа.

Барханай дунда һургуулиин багша Гүр-Дарма Эрдынеевич Дамбаев хүдөө ажалшадта баясхалан асаран, талхэйн арадуудай хани харилсаан, түрүү ажалай дүй дүршэл тухай һонирхолтой лекцинүүдые уншана.

Түрэл нютагайнгаа ажалша зоной дунда хүндэтэй, нэрэтэй солотой болоһон Гүр-Дарма Эрдынеевич аяар 35 жэлэй туршада түүхэ, географи заажа, нилээд олон һурагшанаре хүмүүжүүлжэ гаргаһан юм.

35 жэл. Энэш хүнэй наһанай горитойхон хубиие эзэлнэ. Мүнөө Гүр-Дарма Эрдынеевич табин гурбатай. тиигэбэшье энэ хүнэй сэдьхэл соо залуу наһанай ошото галханууд яларһаар.

Хангил үндэр хада уулануудаар хаялатаһан Бархан нютаг нажаэтаа мүшэртэ сэсэгүүдэй намаа соо һалбаран ногооржо һуудаг.

Бархан һууринай тэг дунда, үндэр сагаан гэр, үргэн һаруул сонхонуудаар гэрэлтэн, хүнэй дура татадаг. Энэ гэр соо үнинэй багша Гүр-Дарма Эрдынеевич Дамбаевтанай бүлэ ажаһууна. Орой һүни болотор энэ гэрэй сонходо электрын гэрэл носожо, хараха янзада шэрүүн харасатай, нюдэндөө шэлтэй хүн юумэ бэшэнэ.

Магад үглөө үдэрэйнгөө хэшээлдэ бэлдэжэ болоо, үгышье һаа холын отарануудай хонишодто хөөрэхэ лекцээ бэшэнэ ха. Багша Гүр-Дарма Эрдынеевичэй хэдэг ажал олон ааб даа. Баргажан нютагайнгаа буряадуудай хэлэ шэнжэлэн, урдын холо сагай түүхэ домог, оньһон үгэ, дуунуудые суглуулдагынь Бархан нютагай хүн зондо мэдээжэ. Арад зондоо, түрэл байгаалидаа дурлажа шадаһан багша өөрынгөө һурагшадта энэ һайхан энхэрэлээ дамжуулан, урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой хүнүүдые хүмүүжүүлэн гаргана.

Эхэ оронаймнай олон нютаг, городуудта Барханһаа гараһан багшанар, врачнууд, инженернүүд ажаллана. Тэдэнэр ходо өөрынгөө багша Гүр-Дарма Эрдынеевич тухай дулаахан мэдэрэл сэдьхэл соогоо хадагалжа ябадаг.

Баргажанай хадануудай эгсэ шулуун үбсүүн дээгүүр элшэ туяагаа элбэгээр адхаһаар, шаргал алтан наран набтархан хадануудай саанаһаа һугаран гаража, оршолонто дэлхэйе баяр баясхалантайгаар һарабшалан харана.

Хабарай үглөөнэй солгёон агаарые доһолгон, шаг шууяа татаһаар һургуулиин үхибүүд үргэн сонхотой түрэл һургуули тээшээ алхална. Эдэнэй хажуугаар дунда зэргын нюргатай хүн мүн лэ тунгалаг агаарта, сэлмэг арюун наранда баясан:

Хабтагай сагаан Тураахинда,
Хонидоо манадаг ажалтайб.
Холшор залуухан амарагтаяа
Ханилан ябадаг жаргалтайб,—гэһэн согтой хүхюун колхозой залуушуулай дуулдаг дуунай үгэ бүхэниие ухаан соогоо шэнжэлэн яаралгүйхэн алхална...

Магад энэ дууе Гүр-Дарма Эрдынеевич Дамбаевай һургажа гаргаһан хүбүүд, басагад зохёожошье болоо. Теэд энэ дуун арад зоной аялга дуунай маягаар зохёогдоһон халаа, арадай дуун болоно бшуу даа.

Нэгэтэ намтай хөөрэлдэхэдөө: — Ши, нүхэр, наһан тухай бү шэбшэ, бүтээһэн хэрэг ажал тухайдаа шэбшэ,—гэжэ хэлээ һэн.

Үнэхөөрөө багша хүн, эхэ эсэгэ мэтээр хаанашье ябахадаа, сэдьхэлэй дулаахан үгэ хэлэжэ, һайн һайхан хэрэг бүтээхыеш заадаг, тиигэжэ өөрынгөө шабинарта үльгэр жэшээ харуулан, үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые түйлажа шадана.

Гүр-Дарма Эрдынеевич Дамбаев хоёр номой автор юм, мүнөө һаяшаг түүхын эрдэмэй кандидадай диссертаци хамгаалба.

Тиигэжэ Баргажанай аймагай Барханай дунда һургуулиин багша Гүр-Дарма Эрдынеевич Дамбаев ямар нэгэ юумэ бэдэржэ, хүнэй ажабайдал шэмэглэһэн зохид һайн юумэ хэхээр эрмэлзэн, залуу үеын хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлхэ талаар нилээдгүй ехэ хүдэлмэри хэнэ. Теэд багшын ажалые сэгнэжэ үзэхэдөө, тэрэнэй хүмүүжүүлэн гаргаһан һурагшанарайнь ажал хэрэгые хаража үзэхэ ёһотой. Гүр-Дарма Эрдынеевичэй шабинарай ехэнхинь дээдэ һургуули дүүргээд, ажахын элдэб һалбарида эрхимээр хүдэлнэ.

Эндэ таанар багша хүнэй баяр олохот, һайхан абари зантай хүнүүдые хүмүүжүүлэн гаргаһандань лэ баясахат!

К. ЖАМЬЯНОВ.

Клара Исаевна Шатуева Улаан-Үдын аймагай Харганаагай найман жэлэй һургуулида багшаар ажаллана. Тэрэ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, профсоюзай месткомой гэшүүнээр, нютагай Соведэй депутадаар һунгагданхай. Зураг дээрэ: К. И. Шатуева хэшээлдэ.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ШЭНЭ ЖЭЛДЭ БЭЛДЭНЭ

Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда һургуулиин багшанар һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэжэ эхилэнхэй. Зундаа тэндэ спортивна зал ашаглалгада үгтэхэ, багшанарай хоёр гэр баригдаха юм.

Шэнэ жэлһээ тус һургуули кабинетнэ системээр хэшээлнүүдые үнгэргэхэ байна. Тиимэһээ һайн тухеэрэлгэтэй байранууд хэрэгтэй болоно бшуу. Мүнөө тэндэ 307 кубометр барилгын модон отологдожо, ойһоо буулгагданхай. Гадна 800-гаад кубометр түлеэн бэлдэгдэнэ. Тэрэнэй 180 кубометрынь һургуулиин газаа зөөгдэнхэй.

Б. БИРБАЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

К. Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

УЛААН-БААТАР. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюро научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша К. Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ тухай тогтоол гаргаа.

Дэлхэйн бүхы оронуудай ажалшадай агууехэ вождиин ажалбадал, революционно ажал ябуулга тухай фотовыставкэнүүд, лекцинүүд, научна конференцинүүд Монголой аймагууд, хотонуудта эмхидхэгдэхэ. К. Марксын суута «Капитал» монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа байна. Тэрэнь мүнөө жэл хэблэгдэжэ эхилхэ юм.

(ТАСС).

ГДР-эй хүдөө ажахын хүгжэлтэ

БЕРЛИН. ГДР-эй хүдөө нютагуудай ажалшад социалис конституциингаа проектые бүгэдэ ниитээрээ зүбшэн хэлсэжэ байһан үедэ июнь һара соо таряашадай конгресс үнгэргэхөөр бэлдэжэ эхилэнхэй. Энэ хуралдааниинь хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулха зорилгонуудтай таараалдуулан ГДР-эй хүдөө ажахы саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүдые хараалха юм.

1965 ондо таряашадай IX конгресс болоо һэн. Тэрэ сагһаа хойшо Германиин Демократическа Республикын хүдөө ажахы хүгжэлтын замаар нилээд ехэхэн алхам хээ. Мал, таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгэ 1965 онойхиһоо 13 процентээр дээшэлээ. Эндэхи хүдөө ажахын хүдэлмэрчлэгшэд 1967 оние илангаяа амжалтатайгаар үнгэргөө. Таряалангай ургаса дунда зэргээр гектар бүриин 31 центнер болоһон байна.

Үйлэдбэреэ оньһожоруулга республикын хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ ехэхэн нүлөө үзүүлнэ. Үнгэрэгшэ жэл хүдөө ажахынь машинануудай паркда 130 мянган трактор, 17 мянган комбайн, мүн хартаабха таридаг, хуряадаг ондоошье олон машинанууд бии байгаа. Мүнөө ГДР-эй таряашад хабарайнгаа тарилга һайнаар хэжэ байна. Орооһото ургамалнуудынь бүхы хахалагдаһан газарай 70 процентдэ таригдаа. Хартаабхашье тарижа эхилээ.

Хабарай хүдэлмэриин хаһа оронхой

ВАРШАВА. Польшодо хабарай хүдөө ажахын хүдэлмэри эхилээ. Сагай уларилшье таарамжатай зохид байжа, таряашад хүхюутэй. Ороной Баруун, Зүүн, Центральна районуудта хабарай ургамалнуудай тарилга түлэг дундаа. 1968 оной хабар—арадай засагта Польшын хүдөө ажахын онсо удха шанарта шэнэ сезоной эхин болохо. Яахадааб гэхэдэ, эдлүүриин газарые алишье талаараа ашагтай байхаар хэрэглэхэ гэһэн партиин шиидхэбэри, сеймэй гаргаһан һүүлэй үеын хуулинууд бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилбэ ха юм.

Таряашад хабарайнгаа тарилгада яһала һайнаар бэлдээ. Таряашадта гүрэнэй зүгһөө 3 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 200 мянга шахуу тонно һайн шанартай үрэһэн үгтөө. Олохон районуудта хартаабха тариха газарайнгаа хүрьһэ элдүүрилжэ эхилэнхэй.

Чехословакиин химиин шэнэ барилганууд

ПРАГА. Словакиин Шаморин хотодо химиин угаа томо барилга хэгдэжэ эхилээ. 1967 ондо түрүүшынь цехүүд ашаглалгада орохо, 200 мянган тонно искусственна утаһа үйлэдбэрилэн гаргаха.

Зүүн Словакиин Гуменне хотодо искусственна утаһа үйлэдбэрилхэ химическэ ехэ завод баригдажа байна. Энэ предприяти 1969 ондо ашаглалгада орохо юм. Тиихэдээ жэл бүри 3 мянган тонно полиамидна утаһа гаргаха. Саашадаа жэл бүри 6 мянган тонно иимэ утаһа үйлэдбэрилдэг болохо байна.

ҺААДГҮЙ, ХӨӨРЭЛДЭГТЫ!

«Түмэр могой түбиие тойрохо» гэжэ буряад зон хөөрэлдэдэг байһан. Тиигээд телеграфаар харилсаха арга бии боложо, тэрэниие дамжуулдаг түмэр утаһа татаһан столбнуудай нютаг бүридэ бии болоходо: «Сэсэнэй хэлэһэн тэрэ «түмэр могой» энэ гээшэ» гэжэ телеграфай түмэр утаһа заадаг байгаа.

Мүнөө түмэр утаһаар дамжуулдаг телеграф харилсаанай арга хэниешье гайхуулхагүйнь мэдээжэ.

Нютагтаа байгаад дуратай газарта телеграмма ябуулха, холо, ойрын хото хүдөө хамаагүй, хариншье оронтой телефоноор хөөрэлдэжэрхихэ гээшэмнай хүн бүхэндэ ойлгосотой, юрын лэ хэрэг болонхой. Ажалшадай иимэ хэрэглэмжэ эрилтые хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд һаадгүй хангадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аяар холын Ахын аймагай телефонно станциин үнинэй, дүй дүршэл ехэтэй телефонистка А. Усольцевае харанат. «Һаадгүй, хөөрэлдэгты» гээд лэ нүхэр Усольцева ажалшадай эрилтые дары гүйсэдхэнэ.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ЭРТЫН САҺАН

(ЗУРАГЛАЛ)

I

Орой болохо тума саһан бүри ехээр бургажа, үбэл сагай ерэжэ байһаниинь эли болобо. Сагай хэды эртэшье һаа, малнуудаа адуулганһаа болюулжа, мүнөөнһөө үбһэ эдюулхэ баатай бологдобо. Саһанай үдхэрхэ бүри Доржибал Сунгуруновичай досоонь бүглүү боложо, үһэтэй үдэрнүүдтэ муу шанартайгаар абтаһан үбһэндөө, хүшэр үбэлжэлгые яажа дабаха байһандаа бүхы һанааниинь абташана. «Зай теэд лэ, нүхэр зоотехник, өөрынгөө «сэрэг» — хони малнуудаа шанга байлдаанда бэлэдхэхэл болоолши даа» гэжэ сэдьхэһээр һууридаа таарахаяа болижо, отделениингээ конторо соогуур урагша хойшоо ябажа эхилбэ.

Нэн түрүүндэ хонишодойнгоо харууһа һайжаруулха хэрэгтэй. Эндэ дүршэлтэй һайн малша хүнүүдые олоогүйдэ аргагүй. Теэд тиимэ хүнүүд хэд бии гээшэб?

Тэрэ үдэшэ «Первомайский» совхозой гурбадахи отделениин зоотехник Доржибал Сунгурунович Очиров халзан толгойгоо олохон лэ дахин эльбэсэгээгээ һэн.

Хүлеэгдээгүй эртын ехэ саһан гэнэтэй, сошордоотойшье бэлэй.

II

— Байд гээд лэ город харгылдаг болохол хүн ха юмши даа. Ингэжэ зоотехнигэй хэлэхэдэ шүүмжэлһэнииньшье, һайшааһанииньшье Аннада ойлгогдобогүй.

— Харгылагдахал юм бэшэ аал даа... Һэ, юрэдөө, — гэжэ Доржибал Сунгурунович энеэбхилбэ. — Би шинии орондо байгаа һаа, институдтаа һурахал һэм. Хашартайхан лэ харгылганууд болохол байха даа.

Доржибал Сунгуруновичай уулзажа хөөрэлдэхэеэ хүсэһыень Анна тухайлбашье, хэрэгээ хэлэхыень тэсэмгэйгээр хүлеэнэ. Институдта орохоёо ороһон аад лэ, юундэ гэнтэ «заочник» болобоб гээд бусабаш гэжэ зэмэлхэеэ һанаа ёһотой. Тиигээдшье ута харгы руу алхам хэгдэһэниинь хэлэлтэшьегүй һайн мэдэгдэжэл байгаа юм бэзэ.

— Заочноор һураха гэжэ бодоо хадаа, гэртээ миин һуухагүй хүн бэзэш? — гэжэ Доржибал Сунгурунович саагуурһаа эхилбэ. — Хаана, ямар ажал хэхэ гэжэ бодоноош?

— Ажал барагдаа һэн гү даа...

— Тиимэ даа, теэд... Шимнай хонишон гээшэ һэн губши. Зууһаа зуун нэгэ хурьга түрүүлжэ мандаа зун үгэжэрхёод, институт ябашана һэмнайш даа, — гээд зоотехник эртүүр халсарһан толгойгоо эльбэбэ.

— Юугынь тойруулаа хүмта даа, хонёо аба гэхэеэ һанана бэшэ аалта? — гэжэ Анна хөөрэлдөөгөө түргэдхэхые оролдобо.

Доржибал Сунгурунович энеэбхилэн, урдаһаань сэхэ хаража:

—Зүб лэ даа. Хониндоо орыш гэжэл хэлэхэ гэжэ шамтай уулзааб. Сагнай бэрхэл болоод байна, өөрөө ойлгоно ха юмши, — гэнэ.

Хүдэлхэ болоо гүби даа...

Басаганай эдэ үгэнүүд зоотехнигтэ мүнөө юунһээшье үлүү сэнтэйгээр дууллдажа, уужам шарайтай нюурынь гэрэлтэй болоод орхибо.

— Теэд мүнөө хаража байһан хүн хонидыемни үгэхэ юм гү? — гэжэ Анные асуухада, зоотехнигэй нюдэдтэ бии болоһон ошохонууд гансата унтаршажа, шарайнь тугаарайнгаа һанаанда хатанги түхэлдэ орошобо.

Гэр соо сэдьхэлдэ хүндэ шэмээгүй байдал тогтожо, орой намарай хүйтэн һалхинай зорюндоо эшхэрэн улихань элихэн дуулдажа эхилнэ. Хорон һалхинай энэ хүгжэмһөө досоо хүйтэ даахадал гэнэ. Нэгэл һүниин турша соо сайраһан тала бэлшээринүүдые, үшөөл задагай байһан малай дал һарабшануудые уйтай энэ хүгжэм зоотехнигтэ һануулжа, сэдьхэлыень үбшэнтэйгөөр шэмхэлнэ.

Доржибал Сунгурунович Аннада дүтэлжэ һууба.

— Шишье комсомолой билетдэйши, бишниш коммунистаб. Сэхэ руунь хэлэхэдэ, имэ байна. Шинии отарын хонидые мүнөө харажал байһан хүнииинь хараг. Сагаан-Хүшуун дээрэ шэнэ отара байгуулхамнай. Тэрэнтиел даажа абалши даа, Анна.

— Үгы даа, урдань хаража байһан хонидни байна ха юм, — гэжэ Анна арсаба.

— Ойлгыш, нүхэр, тиигэжэ болохогүй. Табан ондоо отарануудһаа шэнэ отара бии болгохомнай гэнэ ха юмбиб. Шамһаа бэшэ таарамжатай хүн үгы, — гэжэ зоотехнигэй хэлэхэдэ, Анна хэды хүшэр ажалай дурадхагдажа байһыень тоншье һайнаар ойлгобо.

— Табан ондоо газарһаа суглуулһан хонидыетнай яашье абахагүйб. Мүнөө үедэ хэншье һайн хонидоо таһалжа үгэхэгүй. Тэрэнине оорөө яһала мэдэнэт. Ямараар үрэжүүлэгдэһэн хонид байгаа һэм, ушөө... Үгы даа, үгы. Хонидой һубайрха, гарзалха сагай болоо һаа, дааһан хүнииинь хадаа, бил харюусаха ушартай болохоб. Минии өөрым лэ хаража ябаһан отара үгэгты, — гэжэ Анна гол таһа арсаба.

— Абаалгүйдэш аргагүй болоо, Анна...

— Үгы гэнэб.

— Ши комсомол ха юмши...

— Комсомолши гээд иимэ юумэ руу түлхихэтнай аал? Би баһа ажалшан хүнэй омог һайн нэрэтэй байха дуратай хүмби, нүхэр зоотехник!

III.

Захагүй уужам дэлюун тала дайда ябаган бордоһоор дэлһэтэн долгилно. «Первомайский» совхозой түб тосхонһоо Сагаан-Хүшуунай хонишодой байра хүрэтэр тиимэшье холо бэшэ. Теэд тэндэ иимэ бордоһотой үдэр хүрэжэ ошохонь гайтайхан лэ гээшэ. Энэ үбэлдөө Хэжэнгэ нютаг үзэгдөөгүй ехэ саһатай, һая наашын тохёолдоогүй хүйтэн жабар бордоһо шэдэлүүлэн хатарха юм. Эндэхи малшад нилээдгүйхэн хүшэр дабаа гаталжа байһан үе сагтай.

Сагаан-Хүшуунай отарын хониной байра соо Алганаева Аннатай уулзагдаба. Нюргаар набтаршаг, шанга бэетэй басаган гартаа угжа баринхай, һая түрэһэн хурьгадаа анхаралтайгаар шэнжэлжэ харана. Мантай уулзаһандаа балайшье зохидшоожо байнагүй янзатай.

— Хүдэлжэл байнаб. Һайнһайн гээд орхихо юумэ мүнөөдөө юун байхаб даа, — гэжэ тэрэ үгэ үсөөнтэйгөөр манда харюусана.

— Тиигэбэшье һаа, хэлэхэ юумэн үгы гэжэ яаха юм?

Басаган хурьгадтаа угжа хүхүүлхэ зуураа ингэжэ хөөрэнэ:

Нёдондо Аса гэжэ газарта хоёр зуун наян хоёр эхэ хони хараабди. Тэндээ зуун эхэ хониһоо зуун нэгэн хурьга абаа һэмди. Мүнөө Сагаан-Хүшуун гэжэ газарта табан ондоо отарануудһаа суглараһан энэ хонидые даажа абаад түлжүүлжэ байнабди, хониднай яһала һайн түрэжэ байна.

IV.

Хүшэр сагуудта хүнэй бодото шарай харагдадаг гэлсэдэг. Мүнөө залуу хонишон басаганай хүшэр дабаануудайнгаа нэгые гаталжа, бүхы шадабари оролдолгоёо гаргажа байһаниинь үлүү үгэшьегүйгөөр эли харагдажа байгаа бэлэй. Харюусалгата энэ ажалдаа урданайхи шэнги амжалта түйлаха байһандань жаахашье һэжэг түрэхөөр бэшэл һэн. Юундэб гэхэдэ, тэрэ өөрынгөө сэдьхэлэй бүхы халуун ольһые ажалдаа үгэжэ шададаг.

Тэрэнэй ажалша бэрхэдэ сон нүхэдынь урмашанги. Хуушанай хонишон коммунистка Батуева Чимит Алганаева Аннатай нэгэл газарта хүдэлнэ. Тиихэдээ залуу хонишоной ажалда иимэ сэгнэлтэ үгэнэ:

Чимит Батуева: Үдэр һүнигүй оролдосотой һайнаар хурьгадаа түлжүүлжэ байһан басаган гээшэ. Ажалшаар хадаа һайн, хүнөөр хадаа зохисотой, эбтэй уридша сэдьхэлтэй басаган гээшэ. Хуушанай хонишодой хаража байхада ехэ бэрхэ, оролдосотой хонишон гэжэ тооломоор байна.

Аннын оролдосотой һайн ажалые хараад байхадаа, хүшэр сагта тэрээндэ харюусалгатай ажал юундэ даалгагдаха ёһотойдо совхозой комсомолой комитедэй секретарь Владимир Бадуевай хөөрөөе шагнахада бүришье эли болоо һэн:

Владимир Бадуев: Манай совхозой зуун хорин комсомолшуудай олонхинь мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Мүнөө түл абалгын түлэг дунда тэдэ һайн амжалтануудые түйлажа байнад. Мүнөө үедэ үбһэн хомор, жабартай хуудамшье һаа, һайн лэ оролдолгын хүсөөр гарзагүйгөөр түл абтажа байна. Манай эрхим комсомолшуудай нэгэн Алганаева Анна дүй дүршэл ехэтэй хонишон юм. Үбэлжэлгээ һайн лэ үнгэргэжэ байна. Ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандахын хажуугаар, комсомолой ажалда ехэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Январь һарада үнгэрһэн областной комсомольско конференцидэ делегат боложо, үгэшье хэлээ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Анна Алганаева ёһотой комсомол сэдьхэлтэй, ажалша бэрхэ хүн гээшэл даа.

М. БАТОИН.

ҺАЙНААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГДЭ

Колхоз болон совх... хүүгэдэй эмхи зургаану... хэсоюзна харалгада хабаа... Хэжэнгын совхозой я... илагшадай тоодо ороһон... Эндэхи ясли-саадта сов... дэлмэришэд болон алба т... зуугаад үхибүүд хүмүүж... нэ. Тэлэнэртэ гэжэ һаруу... хаи дүрбэн байшан совхо... рээр баригдаһан юм.

Хүүгэдэй нааданхай ба... танхай. Һургуулида ороход... үхибүүдтэ ном, саарһан б... рандаш бэлдэгдэнхэй.

Ясли-саадай үхибүүд эб... Хүхюу энеэдэн, шог зугаа... нагүй. Гоёор наадана. Б... туһална. Саша Алексе... Санжимитыновала фартук... дань туһална. (1-дэхи зура...

Олон жэлдэ хүдэлжэ, ... шэлтэй болоһон хүмүүж... Хэжэнгын ясли-саадта олон... нэй тоодо Балма Батуева... тина Базарсадуева, Ольга... това болон бусад оролсо...

Москва хотодо үнгэр... хүүгэдэй эмхи зургаану... дэлмэрилэгшэдэй зүблөөн... даһан, эрхимээр хүдэлд... жүүлэгшэ В. Ж. Базарсад... гэдэй дунда хүндэтэй. (2-... раг).

Имэл даа хүдөө нюта... гэдэй хүхюун жаргалта ни...

Д. САМБ...

Фотонь ав...

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО. ХИЛЫН ГААНАҺАА

Национальна фронтын ЦК-гай заседани

ПРАГА. (ТАСС). Национальна фронтын Центральна Комитедэй үргэн заседани эндэ нээгдэжэ, Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь А. Дубчек Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшын тушаалһаа Антонин Новотнын бууха тухай гуйлтые хүлеэн абахыень һанамжалан дурадхаа. Тиихэтэй хамта Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй шэнэ түрүүлэгшээр КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Национальна суглаанай депутат Франтишек Кригелиие һунгаха гэжэ А. Дубчек һанамжалан дурадхаа. КПЧ-гэй ЦК-гай дэбжүүлһэн энэ кандидатурые бусад политическэ партинууд, Национальна фронтдо ородог олониитын организацинууд дэмжэнэ гээд тэрэ хэлээ.

Национальна фронтын ЦК-гай гэшүүд Национальна фронтын Центральна Комитедэй Президиумэй Түрүүлэгшээр Франтишек Кригелиие нэгэн дуугаар һунгаа.

Удаань Франтишек Кригель үгэ хэлээ.

ЧССР-эй шэнэ правительство байгуулагдаба

ПРАГА. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ЧССР-эй президент Л. Свобода ЧССР-эй правительствые байгуулха даалгабари абаһан Национальна суглаанай депутат О. Черникые апрелиин 8-да урижа уулзаа.

О. Черник шэнэ правительствын состав тухай дурадхалые ЧССР-эй президентдэ дуулгаа. Энэ дурадхал Национальна фронтын Центральна Комитедтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдаһан байна бшуу.

Түрүүлэгшэ Й. Ленарт толгойлогшотой правительствын гэшүүдэй тушаалһаа буу һыень ЧССР-эй президент Л. Свобода үдын хойно зүбшөөгөөд, Чехословакида социализм байгуулха зорилгоор хэһэн ажал ябуулгануудайнь түлөө тэдэнэртэ баяр баясхалан хүргөө.

Хожомынь ЧССР-эй президент Чехословакиин Социалис Республикын шэнэ правительствые томилоо. Правительствын Түрүүлэгшээр Олдрих Черник баталагдаһан байна.

Шэнэ правительство Конституциин ёһоор Национальна суглаанай үмэнэ зогсохо ёһотой юм.

ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй хөөрөөн

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Зуй Чинь Американ «Коламбиа бродкастинг систем» гэжэ радио ба телевизионно компаниин корреспондентдэ һаяхан ингэжэ хөөрөө.

Энэ оной эхеэр Урда Вьетнамда хэгдэһэн юрэнхы добтолго ба восстани американ эзэрхэг түримхэй дайн байлдаа хэхэ ябуулгануудта хүндэ сохилто үгөө, американ шэнэ түхэлэй колониализмын түшэг тулгуури бологшо туһамаршадай арми болон захиргаание һуларуулаа, американ экспедиционно корпусые өөрыгөө хамгаалжа, орохыень баадхаа. Урда Вьетнамда сэрэгэй илалта түйлахабди гэжэ Пентагоной хараалдаг түсэбүүд бултадаа буруу һүрөө.

Хойто Вьетнамые Холбоото Штадуудай бомбодолго тухай саашадань хэлэхэдээ, Нгуен Зуй Чинь ингэжэ онсолон тэмдэглээ. США-гай правительство Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын гү, али американ түрүү олониитын, дэлхэйн олониитын хуулита эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангаагүй. һүүлэй хэдэн үдэрэй турша соо американ самолёдууд 17-дохиһоо 20-дохи параллель хүрэтэрхи 300 километр үргэнтэй олон районие бомбодожо, Хойто Вьетнамда эсэргүү шэнэ гэмтэ ябуулгануудые хээ.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан тухай тогтохоо, Нгуен Зуй Чинь ингэжэ онсолон тэмдэглээ. «Тхиеу-Киин бүлэгэй правительство шэнги иимэ правительство 1.200 мянган үлүүтэй солдадаар хамгаалагдадаг болобошье, тогтууригүй, Урда Вьетнамай арадаар заатагүй унагаагдаха. «Бүхэ бэхи» правительство байгуулха гэһэн Холбоото Штадуудай бүхы һэдэлгэнүүд буруу һүрөө».

ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Зуй Чинь саашань ингэжэ мэдүүлээ: «Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын элиһэн сайд зэргэтэй түлөөлэгшэ үгэеэ ойлголсохын тулада Пномпеньдэ гү, али ондоошье газарта США-гай правительствын түлөөлэгшэтэй холбоо байгуулхаар бэлэн байна. Энэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ американ тала хадаа Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү американ бомбодолгонуудай болон бусад бүхы сэрэгэй ябуулгануудай үгэ дуугүйгөөр болюулагдаха тодорхой болзорые зааха ёһотой. Удаань Вьетнамай Демократическа Республикын ба Холбоото Штадуудай тусхай тушаалтадай хөөрэлдөө хэхэ саг ба газар тухай үгэеэ ойлголсохо ёһотой.

Мартин Лютер Кингие хүдөөлүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американ негр арадай ударидагша Мартин Лютер Кинг Атлантада апрелиин 9-дэ хүдөөлүүлэгдээ. Тэрэниие алаһанһаа уламжалан бүхы дэлхэй дээрэ угаа ехэ зэбүүрхэл болоһон байна.

Сүмэдэ дүтэ шадарай үйлсэнүүдтэ олон түмэн хүн зон, гол түлэб негрнүүд, Кингые һүүлшынхеэ ёһолон хүндэлхын тулада сугларaa. Тэдэнэй олониинь холын городуудһаа ерээ.

Хүдөөлүүлгын ёһололой дүүрэһэнэй һүүлээр Кингын бэетэй хуурсаг элжэгэнүүдые оруулһан фермерскэ тэргэ дээрэ табигдаа. Энэ һарын һүүлээр Вашингтон орохоор түсэблэгдэһэн «Үгытэйшүүлэй аяншалгада» элжэгэнүүдые оруулһан хэдэн иимэ тэргэнүүдые хэрэглэхэ гэжэ Кинг һанаашалдаг байгаа бшуу.

Хүдөөлүүлэгшэд доктор Кингын һураһан Морхаузска колледж тээшэ ошоо.

Атлантадахи «Саут вью» гэжэ негритян кладбищи дээрэ Мартин Лютер Кинг хүдөөлүүлэгдэхэ байна. Богоолшолгын үе сагта энэ кладбищи дээрэ хара шарайта богоолнууд хүдөөлүүлэгдэһэн байхаг юм. Богоолшолго Холбоото Штадуудта хуулиин ёһоор хоригдоһон болобошье, Американ хара шарайта эрхэтэд хүсэл сүлөөтэй болоогүй байха юм. Имагтал энэ сүлөөрэлгын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохын түлөө Мартин Лютер Кинг ами наһаяа зорюулһан байна.

Мартин Лютер Кингын нэрэмжэтэ шан

ЛОНДОН. (ТАСС). Мартин Лютер Кингын ами наһаяа зорюулһан уг зорилгые харуулһан ямаршье янзын литературна зохёол бэшэһэнэй түлөө жэл бүхэндэ үгтэхэ Мартин Лютер Кингын нэрэмжэтэ шан тэрэнэй дурасхаалда зорюулагдажа, Англида байгуулагдаа. «Морнинг стар» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ шангай гаргашые Англиин уран зохёолшо Джон Брюннер дааха болоһон байна.

Мартин Лютер Кингын нэрэмжэтэ нэгэдэхи шан Американ олониитын энэ элитэ ажал ябуулагшын алуулһаар нэгэдэхи жэлэй ойдо, 1969 оной апрелиин 4-дэ олгогдохо байна.

Американ арадта Фам Ван Донгын эльгээһэн бэшэг

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамдахи дайн байлдаан американ арадта али бүхы талаар ехэ хохидол ушаруулаа. Американ арадай аша туһые, Холбоото Штадуудай нэрэ хүндые харалсан энэ дайнда эсэргүү тэмсэл бүри шууд сэхээр таанад хэгты гээд американ арадта Вьетнамай Демократическа Республикын премьер-министр Фам Ван Донгын эльгээһэн бэшэг соо хэлэгдэнэ.

ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ бэшэг «Коламбиа бродкастинг систем» (Си-би-эс) гэжэ радио-дамжуулгын компаниин корреспондентээр дамжуулагдаһан байна.

«Вьетнам ба американ арадууд мүнөө нэгэн адли зорилготой, Вьетнамдахи эзэрхэг түримхэй дайн байлдаае зогсоохын түлөө суглаа оролдосотойгоор тэмсэе, сэрэгүүдэй гэртээ бусахын тулада американ правительствада эрилтэ хэе. Иимэ илалта манай хоёр арадай хоорондохи хани барисаанай илалта болохол

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтые дэмжэхэ шведскэ үүсхэлэй бүлэг вьетнам арадтай һанал нэгэдэлэй демонстраци Стокгольмдо эмхидхээ. Демонстрацида 2 мянга гаран хүн хабаадаа. Вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэһэн резолюци демонстрацида хабаадагшад баталан абаһан байна. Зураг дээрэ: демонстрацида хабаадагшад Стокгольмын үйлсэнүүдээр ябана.

«Дагенс нюхетэрэй» — АПН-эй фото

СПОРТ

ЭДИР БАРИЛДААШАДАЙ АМЖА...

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй һургуулинуудай һурагшадай дунда дүрэ буляалдажа барилдалгаар Благовещенск хотодо зонын мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Энэ мүрысөөндэ Яхадай, Буряадай болон Тувын автономито республикануудай, Хабаровска, Красноярска хизаарнуудай болон Эрхүүгэй, Шэтын, Амурай, Тюменскэ, Новосибирскэ областьнуудай — хамта дээрээ 10 команда хабаадалсаа.

Гурбан үдэр соо үргэлжэлһэн тэмсэлэй удаа Яхадай эдир барилдаашад 1-дэхи, Новосибирскэ областиин түлөөлэгшэд 2-дохи, Хабаровска хизаарайхид 3-дахи һууринуудые эзэлээ. Манай команда эгээл хүнгэн, хүндэ шэгнүүртэй барилдаашадгүй байһанһаа боложо, 4-дэхи һуурида гараха баатай болоо һэн.

Тиигэбэшье манай командын гэшүүд, Түнхэнэй аймагай Горхоной һургуулиин һурагшад Г. Сым... белов, В. Ангархаев, ... Хэрэнэй дунда һургу... лчев, В. Дондоков, Б... лон Толтойн дунда ... һурагша В. Дондоко... рысөөндэ хүбиин т... нуудые эзэлжэ шан... Тэдэнэр мүнөө зун Н... до РСФСР-эй һургуу... рагшадай дунда үнгэ... рысөөнүүдтэ хабаа... олоо.

Л. Б...

ХОЁРДОХИ ҺУУРИДА...

Хоёрдохи группын командануудай дунда болоһон РСФСР-эй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хабаадалсаһан республикымнай «Труд» бүлгэмэй эхэнэр баскетболистнуудай команда Благовещенск городһоо һаяхан бусаба.

Тэндэ спортын нэрэ хүндые хамгаалхын тулада Хабаровскын «Динамын», Примориин «Спартагай», Шэтэ ба Благовещенск городуудай «Буревестник» гэжэ студентнэрэй бүлгэмэй командануд наадаа.

Түрүүлэн «Динамо» (Хабаровск), «Спартак» (Владивосток) бүлгэмүүдэй командануд уулзажа, хабаровскынхид нүгөөдүүлээ 55:44 тоотойгоор шүүгээ. Удаань шэтынхид талмайн эзэдтэй уулзахадаа, благовещенскынхидые 50:45 тоотойгоор илаба. Буряадаймнай баскетболистнар Благовещенскын «Буревестник» командые 53:42 тоотойгоор шүүһэн байна. Шэтын—Хабаровскын командануудай наадан хабаровскын «Динамын» илалтаар — 61:50 тоотойгоор дүүрээ. «Спартак» (Владивосток), «Буревестник» (Шэтэ) командануудай уулзалга һонирхолтой байһан. Манай хүршэнэр владивостогойхидые хоёр тоо үлүүтэйгээр шүүһэн байха юм.

Улаан-Үдын, Хабаровскын командануудай уулзалга зонын чемпион алинайнь бол... хойлхо байгаа. Зар... хайхарамжа багат... рэһээ манай басаг... гоологдоо.

Нааданай дүн... скынхид зонын чем... Хоёрдохи һуурида ... баскетбол наадагшад... һуурида Шэтын ком...

Нааданай эсэстэ ... дагшад элирүүлэгдэ... Тэрээндэ эрхимлэгш... лай шан барюулагда...

Улаан-Үдымнай ту... дежда Мурзина хоёр... тоо.

Н. ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй ЦК-гай Пленум тухай информационно мэдээсэл. КПСС-эй Буряадай обкомой III пленумэй тогтоол. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Арга боломжоё зүбөөр хэрэглэхэ» гэһэн А. Хамэнэй статья. «Халагаа би... дэнэр хүмүүжүүлхэ... Барановский гэгшын ... орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһан... дые атензимын ёһоор ... гэһэн Н. Мироновой ... саанаһаа абтаһан ... АПН-эй материал...

Дүрбэдэхи хуудаһан... мацинууд.

Редакторай ор...
М. Н. Н...

Манай адрес, телефон...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зав. ... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секрет... отделы: партийной жизни—60-91, сельского ... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышл... строительства—61-35, советского строительства и ... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—... формации—34-05, общественная приёмная—56-... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Управление по печати при Совете Министров Бур... Гор. Улан-Удэ, типография

Н-01373. Зак. ...